

8-1. melléklet:

Alap- és további alapintézkedések részletes ismertetése

TARTALOMJEGYZÉK

Az alapintézkedések részletes ismertetése.....	3
1 Alapintézkedések, a vízvédelemre vonatkozó közösségi joganyag teljesítésére irányuló intézkedések.....	7
1.1 Horizontális irányelvek	7
1. A környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése (IPPC Irányelv)	7
2. Stratégiai környezeti vizsgálat (SKV Irányelv)	7
3. Környezeti hatásvizsgálat (KHV Irányelv).....	8
1.2 Létfeltételek biztosítását szolgáló irányelvek.....	9
1. Természetes élőhelyek védelme és a madarak életfeltételeinek biztosítása (Natura Irányelvek)	9
2. Halak életfeltételeinek biztosítása („Halas” Irányelv).....	11
3. Fürdővizek minősége (Fürdővíz Irányelv).....	12
4. Ivóvíz minőség (Ivóvíz Irányelv).....	13
1.3 Szennyezések, kibocsátások csökkentését szolgáló irányelvek	15
1. Települési szennyvíz kezeléséről (Szennyvíz Irányelv).....	15
2. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről (Nitrát Irányelv)	20
3. Szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása (Szennyvíziszap Irányelv)	22
4. Növényvédő szerek forgalomba hozataláról (Növényvédőszer Irányelv).....	24
5. A felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelme (FAV Irányelvek).....	25
6. Felszíni vizekbe bocsátott veszélyes anyagok kiküszöbölése (Veszélyes anyag Irányelvek)	27
1.4 Kockázatcsökkentést szolgáló irányelvek.....	29
1. Veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek megelőzéséről (SEVESO Irányelv)	29
2. Az árvíz által okozott kockázatok kezeléséről (Árvíz Irányelv)	30
2 További alapintézkedések.....	32
„b” A költségmegtérülés elvének érvényesülése	32
„c” A vizek hatékony és fenntartható használatát előmozdító intézkedések (beleértve az engedélyezési rendszert is)	33
1. A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek	33
2. Tavak, tározók fenntartása, hasznosítása	34
3. Belvizekkel való gazdálkodás	35
4. Felszín alatti vízhasználat.....	36
„d” Az ivóvízbázisok és az ivóvízkivételekre kijelölt víztestek védelme	37
„e” Vízfolyásokból történő vízkivételek, vízbevezetések, tározás.....	39
„f” Felszín alatti vizek mesterséges utánpótlása, dúsítása	40
„g” Pontszerű szennyezőforrások vízbejutásának megelőzése, szabályozása	41
1. Használt- és szennyvizek	41
2. Hulladékgazdálkodás	41
3. Nagy létszámú állattartó telepek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
„h” Nem-pontszerű szennyezőforrások vízbejutásának megelőzése, szabályozása	42
1. Általános intézkedések	42
2. Szakterületi intézkedések	43
„i” A víztestek hidromorfológiai viszonyainak a kívánt ökológiai állapottal való összhangjának biztosítása	44
„j” Felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetések tiltása és engedélyezése	45
1. Szennyezőanyagok.....	45
„k” Kiemelt (elsőbbségi) anyagok által okozott szennyeződések kiküszöbölése.....	45
„l” Balesetszerű szennyezések megelőzése és hatásainak csökkentése	45

Az alapintézkedések részletes ismertetése

A Víz-Keretirányelv meghatározta a vizek jó ökológiai állapotához szükséges intézkedési program szerkezetét, amely alap- és kiegészítő intézkedések összességéből áll, illetve felsorolás jelleggel megadta az alap- és kiegészítő intézkedések körét. (lásd még Jelentési útmutató tervezet az adatszolgáltatásról POM1 kód: a 11. cikk követelményeinek teljesítéséhez tett lépések és intézkedések összefoglalása). A fentiek alapján az alábbi intézkedés típusok szerint kell jelenteni:

- alapintézkedések (11. cikk (3) (a) alpontja)
- további alapintézkedések (11. cikk (3) (b-l) alpontok)
- kiegészítő intézkedések (11. cikk (4) alpont)
- pótlólagos kiegészítő intézkedések (11. cikk (5) alpont).

Alapvetően módszertani kérdés, de a megfelelő jelentéstételhez elengedhetetlenül szükséges az intézkedéskategóriák megfelelő definiálása. A következőkben erre teszünk kísérletet, annak érdekében, hogy erről egy egységes módszertani „gyakorlat” alakuljon ki a tervezés során.

1) Alapintézkedés:

Alapintézkedéseken a VI. mellékletben felsorolt irányelvekben foglalt előírások hazai megvalósítását értjük.

2) További alapintézkedés:

A további alapintézkedések gyakorlatilag felölelik a vizek terhelésével, használatával kapcsolatos összes tevékenységet. A (VKI 11. cikk b-l) pontjai meg is határozzák azokat a főbb intézkedéstípusokat, amelyeket alapintézkedésnek kell tekinteni. Ezen intézkedések szabályozás jellegűek, alapvetően arra keresik a választ, hogy a tagállamok rendelkeznek-e a megfelelő kikényszerítő eszközökkel a vizek használatával kapcsolatos valamennyi tevékenység területén a jó állapotok biztosításához. A **további alapintézkedések lényegében szabályozás jellegű intézkedések**, amelynek típusai az alábbiakban összegezhetők (a 11. cikk b)-l) pontjai alapján):

- (A1) Kijelölés, nyilvántartás
- (A2) Program (jelentés, felülvizsgálat)
- (A3) Szabályok (kibocsátási, szennyezettségi, építési-műszaki, legjobb technikák, jó gyakorlatok)
- (A4) Engedélyezési eljárások
- (A5) Hatósági ellenőrzés
- (A6) Monitoring
- (A7) „Szennyező/használó fizet” elv érvényesítése
- (A8) Nyilvánosság tájékoztatása

3) Kiegészítő intézkedések

A tagállamok az Irányelvben megfogalmazott alapintézkedések mellett további szabályokat és más eszközöket is alkalmazhatnak, ezeket kiegészítő intézkedéseknek tekintjük. **Kiegészítő intézkedésnek tekinthető minden olyan tagállami intézkedés, amely a szabályok**

betartásának elősegítését szolgálják. Ezeket a VI. melléklet B. része sorolja fel (nem kizárólagos jelleggel). Ezek lehetnek további jogi szabályok, pénzügyi ösztönzők pl. támogatások, önkéntes megállapodások stb. A **kiegészítő intézkedések** lehetnek **már jelenleg alkalmazott**, az EU Irányelveken és a VKI-ban megfogalmazott előírásokon felüli intézkedések.

Ezek összegyűjtésére azért van szükség, mert egy tagállam víztestjeinek állapotát ezen kiegészítő eszközök éppúgy meghatározzák, mint az alapintézkedések.

Amennyiben a jelenleg alkalmazott alap- (EU által meghatározott) és kiegészítő (tagállami) intézkedésekkel a meghatározott célkitűzések valószínűleg nem érhetők el, a tagállamok **további kiegészítő intézkedéseket** hozhatnak. Ennek a megfontolásnak a háttérében az áll, hogy a VKI-val (és a kapcsolódó leány-irányelvekkel) egységessé vált a közösségi szinten alkalmazandó szabályozási környezet a vizek jó ökológiai állapotára vonatkozóan (korábbi irányelvek folyamatosan veszítik hatályukat a VKI életbe lépését követő években). Ugyanakkor, ha egyes esetekben ezek mégsem elegendők a jó állapot eléréséhez, a tagállamok felelőssége további intézkedések meghozatala. A további kiegészítő intézkedések annyiban térnek el a kiegészítő intézkedésektől, hogy azokat a **jövőben kell meghozni** a jó állapot elérése érdekében.

4) *Pótlólagos intézkedések*

A VKI 11. cikkének (5) bekezdése megkülönböztet továbbá ún. pótlólagos intézkedéseket, amelyeket azon víztestek esetében kell meghozni, amelyekre valószínűleg nem érhetők el a meghatározott célkitűzések. Ennek okait különböző vizsgálatokkal fel kell tární, módosítani kell a monitoring programot, illetve szükség szerint felül kell vizsgálni az engedélyeket. Ide sorolhatók azok a víztestek is, amelyek ökológiai állapota és így a vonatkozó célkitűzések nem állapíthatók meg a rendelkezésre álló adatok alapján.

Összességében megállapítható, hogy az „intézkedés” értelmezése alapvetően a „szennyező, használó fizet elv” megközelítésén alapul, a tagállamok feladata a szabályok megalkotása, azok működésének, hatékonyságának elősegítésére azonban kiegészítő intézkedéseket alkalmazhatnak. Ezek egyrészt lehetnek szabályozás kiegészítései (pl. egyedi határértékek, engedélyek felülvizsgálata, önkéntes megállapodások stb.), de lehetnek a szabályok betartásának elősegítését szolgáló intézkedések is pl. pénzügyi ösztönzés (támogatás) nyújtása a kötelezettek számára, képességfejlesztő eszközök (oktatás, képzés, K+F, tájékoztatás).

Mindezen eszközök főleg a kötelezettek vízgazdálkodási gyakorlatának, piaci magatartásának megváltoztatását kényszerítik ki vagy ösztönzik, amelyek hatására megteszik a szükséges szennyezéscsökkentési, víztakarékossági, technológiai beavatkozásokat (beleértve az építési és fenntartási feladatokat is) az ún. **műszaki intézkedéseket**.

A következő ábra az egyes intézkedés kategóriákat mutatja be.

1. ábra: Az alap- és kiegészítő intézkedések rendszere

Az alapintézkedések esetében (EU Irányelvek és további alapintézkedések) bizonyos átfedéseket jelentenek. Egyes EU Irányelvek a további alapintézkedésenként megfogalmazott tématerületeket átfogóan szabályoznak, mások nem a tevékenységekre, hanem az ökológiai állapotra (pl. élőhelyek,

fürdővizek, „halas vizek” esetében) határoznak meg részletszabályokat, míg további csoportjuk konkrétan szabályozza az adott alapintézkedést. Az alapintézkedések (EU Irányelvek) és a további alapintézkedések kapcsolatát mutatja be a következő **táblázat**.

Az alapintézkedések és a további alapintézkedések kapcsolata

A VKI-ban előírt ALAPINTÉZKEDÉSEK 11.cikk 3. bek. (a) EU direktívák	További ALAPINTÉZKEDÉSEK 11. cikk (3) bek. (b)-(l)										
	b) költség- megtérülés	c) vizek használata	d) vízbázis	e) vízkivételek, tározás	f) FAV utánpótlás	g) pontszerű szennyezések	h) nem-pontszerű szennyezések	i) hidromorfológia	ú) FAV szenny- bevezetés	(k) veszélyes anyagok	(l) balesetszerű események
Horizontális irányelvek											
Irányelv a szennyezés integrált meg-előzéséről és szabályozásáról (96/61/EK)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Irányelv a környezeti hatásvizsgálatról (85/337/EGK)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Irányelv a stratégiai környezeti vizsgálatról (85/337/EGK)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Létfeltételek biztosítását szolgáló irányelvek											
Irányelv a madarokról (79/409/EGK)		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Irányelv az élőhelyekről (92/43/EGK)		✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Irányelv a „halas” édesvizek minőségéről (2006/44/EK)		✓		✓		✓		✓		✓	✓
Irányelv a fürdővizekről (76/160/EGK)		✓									
Irányelv az ivóvízről (80/778/EGK), ahogyan a (98/83/EK) irányelv módosította		✓	✓								
Szennyezések, kibocsátások csökkentését szolgáló irányelvek											
Irányelv a települési szennyvizek kezeléséről (91/271/EGK)						✓					
Irányelv a nitrátokról (91/676/EGK)							✓				
Irányelv a növényvédőszerokről (91/414/EGK)							✓				
Irányelv a szennyvíziszapról (86/278/EGK)							✓				
Irányelv a felszín alatti vizek védelméről (2006/118/EK)									✓		
Irányelv a jelentős balesetokról (Seveso) (96/82/EK)											✓
Kockázatcsökkentést szolgáló irányelvek											
Irányelv az árvízveszélyek értékeléséről és kezeléséről (2007/60/EK)											✓
Irányelv a veszélyes anyagok okozta vízi szennyezésről (76/464/EGK és leány irányelvei)										✓	

1 Alapintézkedések, a vízvédelemre vonatkozó közösségi joganyag teljesítésére irányuló intézkedések

1.1 Horizontális irányelvek

1. A környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése (IPPC Irányelv)

<i>EU irányelv:</i>	A Tanács 96/61/EK irányelve (1996. szeptember 24.) a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről
<i>VKI hivatkozás:</i>	11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)
<i>Alapintézkedés típus:</i>	(3) Engedélyezési eljárások
<i>Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):</i>	- 314/2005.(XII.25.) Kormányrendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról - 220/2004. VII.21.) Kormányrendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól - 28/2004. (XII.25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól - 27/2005. (XII.6.) KvVM rendelet a használt és szennyvizek kibocsátásának ellenőrzésére vonatkozó részletes szabályokról
<i>Alapintézkedések rövid összefoglalása</i>	(3) Engedélyezési eljárások: Egyes (jogszabályban meghatározott) tevékenységek környezetet (vizeket) terhelő kibocsátásainak megelőzésére, illetve csökkentésére az elérhető legjobb technikán alapuló intézkedések engedélyben való előírása. EGYSÉGES KÖRNYEZETHASZNÁLATI ENGEDÉLY
<i>Az alapintézkedés költsége:</i>	– (a környezethasználónak az engedélyben foglalt előírások betartásához szükséges költsége + eljárási díj)
<i>Megfelelőség értékelése:</i>	Az egységes környezethasználati engedély köteles fejlesztések/tevékenységek esetében a VKI 4. cikk 7. pontja szerinti vizsgálatokat a vonatkozó eljárás során kell lefolytatni – a jogszabályt ennek megfelelően módosítani szükséges (részletesen lásd SKV Irányelvnél).

2. Stratégiai környezeti vizsgálat (SKV Irányelv)

<i>EU irányelv:</i>	Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról
---------------------	--

<i>VKI hivatkozás:</i>	11. cikk (3) bekezdés a) pont (új irányelv)
<i>Alapintézkedés típus:</i>	(3) Engedélyezési eljárások
<i>Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):</i>	- 2/2005. (I. 11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
<i>Alapintézkedések rövid összefoglalása</i>	(3) Engedélyezési eljárások: A stratégiai környezeti vizsgálatra köteles terv, illetve program elfogadásakor, illetőleg előterjesztésekor figyelembe kell venni a környezeti értékelést, valamint a környezeti vizsgálat során kapott véleményeket és észrevételeket, és döntéséről tájékoztatja mindazokat, akikre a terv illetve program környezeti hatása kihathat. (A vízgyűjtő-gazdálkodási tervekre stratégiai vizsgálat készül.)
<i>Az alapintézkedés költsége:</i>	–
<i>Megfelelőség értékelése:</i>	A jogszabály módosítása szükséges oly módon, hogy az egyes tervek, programok vizsgálata térjen ki VGT-ben megfogalmazott célkitűzésekre (víztestek állapotára) gyakorolt hatásokra is.

3. Környezeti hatásvizsgálat (KHV Irányelv)

<i>EU irányelv:</i>	A Tanács 85/337/EGK irányelve (1985. június 27.) az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról
<i>VKI hivatkozás:</i>	11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)
<i>Alapintézkedés típus:</i>	(3) Engedélyezési eljárások
<i>Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):</i>	- 314/2005 (XII.25.) Korm. rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról - 72/1996 (V.22.) Korm. rendelet - a vízgazdálkodás hatósági jogköréről; - 18/1996 (VI.13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyhez szükséges kérelemről
<i>Alapintézkedések rövid összefoglalása</i>	(3) Engedélyezési eljárások: Környezeti hatásvizsgálat köteles létesítmények kibocsátásának szabályozása környezetvédelmi engedélyben (vagy egységes környezethasználati engedélyben)
<i>Az alapintézkedés költsége:</i>	– (a környezethasználónak az engedélyben foglalt előírások betartásához szükséges költsége + eljárási díj)

Megfelelőség értékelése:

Bizonyos esetekben egyes új beavatkozások/fejlesztések megvalósulása befolyásolhatja vagy korlátozhatja a VGT-ben megfogalmazott jó állapot vagy potenciál elérését, vagy az állapotromlás megelőzését. Az Irányelvnek megfelelően csak abban az esetben lehet eltérni a VGT-ben megállapított célkitűzésektől, ha a VKI 4. cikk 7. pontjában meghatározott feltételek teljesülnek. (A VGT-ben történő igazolása annak, hogy a beavatkozás/fejlesztés elsőrendű közérdek és/vagy megvalósulása során a VKI céljait felülmúló előnyök keletkeznek az emberi egészségben, illetve biztonságban; valamint mindent megtettek a kedvezőtlen hatások minimalizálására a műszaki megvalósíthatóság és az aránytalan költségek figyelembe vételével).

A környezeti hatásvizsgálat köteles fejlesztések esetében a **VKI 4. cikk 7. pontja szerinti vizsgálatokat** a vonatkozó eljárás során kell lefolytatni – a jogszabályt ennek megfelelően módosítani szükséges.

1.2 Létfeltételek biztosítását szolgáló irányelvek

1. Természetes élőhelyek védelme és a madarak életfeltételeinek biztosítása (Natura Irányelvek)

EU irányelv: A Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről
A Tanács 79/409/EGK Irányelve (1979. április 2.) a vadon élő madarak védelméről

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont

Alapintézkedés típus: (1) Kijelölés, nyilvántartás
(3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről (módosította: 266/2008. (XI.6.) Korm. rendelet)
- 45/2006. (XII. 8.) KvVM rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről
- 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól
- 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (módosította: 2008. évi XXIX. tv.)
- 347/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági

és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről (módosította: 15/2008. (I. 30.) Korm. rendelet)

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás: Az intézkedés eredményeként a madárvédelmi irányelvben foglaltaknak megfelelően 79, hazánkban rendszeresen előforduló faj élőhelyeit figyelembe véve kerültek kijelölésre a Különleges Madárvédelmi Területek. Az élőhely-védelmi irányelvnek megfelelően pedig 46 élőhely, 40 növény-, illetve 111 állatfaj előfordulása alapján kerültek kijelölésre a Különleges Természetmegőrzési Területek. E két terület együttesen alkotja a Natura 2000 hálózatot. A Natura 2000 területek nagysága hazánkban 1958 ezer ha, amely 41 %-ban fed át egymással:

- 1,4 millió ha (457 db) Különleges Természetmegőrzési Terület
- 1,38 millió ha (55 db) Különleges Madárvédelmi Terület.

A Natura 2000 területek 39%-ban fednek át az országos jelentőségű védett természeti területekkel. Olyan térségek is védettség alá kerültek, amelyek a fenntartó, kímélő gazdálkodás színtereiként ökológiai funkciójuk figyelembevételével mellett gazdasági potenciállal is rendelkeznek.

(2) Szabályok:

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályait a vonatkozó Korm. rendelet tartalmazza. További Natura 2000 terület típusokra (szántó, halastó, nádas) nem kerültek kötelező érvényű földhasználati előírások meghatározásra.

Az Élőhelyvédelmi irányelv 6. cikk (1) bekezdése alapján a Natura 2000 területekre vonatkozóan fejlesztési/fenntartási tervek kidolgozása is szükséges, amelyek a gazdálkodók részére kötelező érvényű földhasználati előírásokat nem tartalmaznak, de figyelembe veszik a nemzeti jogszabályban meghatározott kötelező földhasználati szabályokat és javaslatot tesznek a Natura 2000 területen vállalható alapelőírásokon túlmutató tevékenységek, illetve esetleges erdőtelepítések végzésére. (forrás: ÚMVP)

(3) Engedélyezési eljárások: Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság engedélyre szükséges a gyepterület feltöréséhez, felülvetéséhez, faültetvényé alakításához; a terület helyreállításához; bizonyos fakivágásokhoz, telepítésekhez; száznál több fő részvételével zajló sportesemény rendezéséhez, vagy sporttevékenység folytatásához. A vizsgálat alapján a hatóság: TERMÉSZETVÉDELMI ENGEDÉLYT ad ki. (Natura 2000 területre irányuló egyéb hatósági eljárás során a természetvédelmi hatóság szakhatósági hozzájárulása is szükséges.)

Az alapintézkedés költsége: – fenntartási tervek készítése: ~600 MFt (ebből 360 MFt EMVA hozzájárulás)

- a gazdálkodóknak a gyepterületekre vonatkozó földhasználati előírások betartásából adódó többletköltségek és a kieső jövedelem kompenzációja: ~15 Mrd Ft (75 %-a EMVA hozzájárulás)

Megfelelőség értékelése:

A Natura 2000 kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályok megalkotása szükséges (forrás: ÚMVP), amelynek ki kell terjednie a VKI-való összhang megteremtésére is.

2. Halak életfeltételeinek biztosítása („Halas” Irányelv)

EU irányelv: 2006/44/EK Irányelv a halak életének megóvása érdekében védelmet vagy javítást igénylő édesvizek minőségéről

VKI hivatkozás:

Alapintézkedés típus: (1) Kijelölés, nyilvántartás
(2) Program (felülvizsgálat, jelentés)
(3) Szabályok
(5) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): 6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelet az ivóvízkivételre használt vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás: A vonatkozó KvVM 8. melléklete kijelölte Magyarország halas vizeit, 7 db halas víz került meghatározásra, ebből 2 db pisztrángos, 4 db dévéres és 1 db márnás és dévéres vizek közötti átmenetű víz.

(2) Program (felülvizsgálat, jelentés):

A halas vizek vízminőségi követelményeinek biztosításához vízvédelmi intézkedési programot kell készíteni a kibocsátók szennyezés-csökkentési intézkedési tervei alapján.

(3) Szabályok: A halas vizek vízszennyezettségi határértékeknek megfelelő vízminőségének biztosítása érdekében a vonatkozó KvVM rendelet a pisztrángos, dévéres és márnás vizekre tartalmazza különböző minőségi jellemzőkre vonatkozó határértékeket. A halas vizek kijelölését követő öt éven belül biztosítani kell, hogy a vízminőség megfeleljen a meghatározott vízszennyezettségi határértékeknek. Határidő: 2008.01.01.

(5) Hatósági ellenőrzés:

A környezetvédelmi hatóság a jogszabályban meghatározott (és az EU Irányelvnek megfelelő) gyakorisággal ellenőrzi a vízszennyezettségi határértékek teljesítését. Szennyezés esetén a vízszennyezést okozó kibocsátót szennyezés csökkentési intézkedési terv készítésére kötelezi, vagy rendkívüli szennyezés esetén intézkedik a kárelhárításról és rendkívüli vízszennyezési (220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján) bírságot szab ki.

Az alapintézkedés költsége: n.a. (a kibocsátó előírások betartásához szükséges költségei: szennyezés-csökkentési, víztakarékossági, technológiai beavatkozások költsége)

Megfelelőség értékelése: A hazai szabályozás az EU irányelvnek megfelelő.

3. Fürdővizek minősége (Fürdővíz Irányelv)

- EU irányelv:* Az Európai Parlament és a Tanács 2006/7/EK irányelve (2006. február 15.) a fürdővizek minőségéről és a 76/160/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről
- VKI hivatkozás:* 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)
- Alapintézkedés típusa:* (1) Kijelölés, nyilvántartás, jelentés
(3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások
(5) Hatósági ellenőrzés
(8) Nyilvánosság tájékoztatása
- Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):*
- 78/2008. (IV.3.) Korm. rendelet a természetes fürdővizek minőségi követelményeiről, valamint a természetes fürdőhelyek kijelöléséről és üzemeltetéséről
  - 220/2004 (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól 19. §
  - 379/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról IV. Fejezet Hévízgazdálkodás, V. fejezet Vízhasznosítás
  - 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás, jelentés:

Jelenleg az országban 232 db kijelölt és engedélyezett természetes fürdőhely található (Balaton 131, Velencei-tó 9, Tisza-tó 5, Duna-Tisza 13-13). A 2008-as szezon idején vett minták közül kifogásolt eredményű 7% volt, amelynek döntő része a Tiszából származott. Az ország 5 legfontosabb vízteste közül 4 (Balaton, Velencei-tó, Tisza-tó, Duna-mellékágak) vízminősége kiváló vagy megfelelő. A vízparti terület tulajdonosának kérelmére a kistérségi intézet fürdőhely kijelölési eljárást folytat le, melynek keretében határozatban dönt az üzemeltetni kívánt fürdőhely kijelöléséről: megjelöli a fürdési idény tartamát, meghatározza a fürdővíz minőségének ellenőrzését szolgáló mintavételeknek ütemtervét, kijelöli a védőterületet.

Határidő (védőterület kijelölésére): első alkalommal 2010. március 1-ig

Az Európai Bizottságnak a fürdési idény kezdete előtt és azt követően jelentést kell készíteni a fürdővizek minőségi értékeléséről, a megtett intézkedésekről, az ellenőrzési ütemterv felfüggesztéséről.

(2) Szabályok:

Vízminőség: Környezetminőségi határértékeken (alapintézkedésként: a természetes fürdővizek minőségi követelményeinek biztosítására) alapuló kibocsátás- szabályozás

Védőterület: A védőterületen az ott keletkezett szennyvizet kizárólag közcsatornára kötött vagy zárt rendszerű szennyvízgyűjtőben szabad elhelyezni.

(3) Engedélyezési eljárások: Az ÁNTSZ kistérségi intézete (szakhatóságok bevonásával) azokban az esetekben, ahol a fürdőzők számának napi átlaga legalább 8 egybefüggő naptári héten várhatóan meghaladja a 100 főt hivatalból indított eljárásban minden év május 1. napjáig határozatban dönt a fürdővíz fürdési célú használatának engedélyezéséről. A fürdővíz használata akkor engedélyezhető, illetve a fürdőhely akkor jelölhető ki, ha a fürdővíz minősége legalább „tűrhető”, és ezen túlmenően a fürdőhely az üzemeltetésre vonatkozó közegészségügyi előírásoknak megfelel.

(4) Hatósági ellenőrzés: Fürdővízminőség felügyelet (ÁNTSZ) feladata különösen: a fürdővizek minőségének ellenőrzése, szennyező források meghatározása és értékelése, a fürdőzők szennyezésnek való kitettségének megelőzését szolgáló lépések megtétele, a szennyezés kockázatának csökkentését szolgáló tevékenység.

(8) Nyilvánosság tájékoztatása: A fürdővíz minőségére vonatkozó adatok közérdekűek. A fürdővíz minőségére vonatkozó adatok a fürdési idény teljes időtartama alatt, illetve az információ aktualitásának megfelelő időben a fürdővizek 300 méteres körzetén belül, a fürdőzők számára jól megközelíthető és látható módon nyilvánosságra kell hozni.

Határidő: első alkalommal 2012. március 1-ig

Az ÁNTSZ regionális intézete illetékességi területéről a megfelelő helyi, illetve országos médiában, valamint a honlapján - indokolt esetben több nyelven is - minden évben közzéteszi a fürdővíz minőségére vonatkozó adatokat.

Határidő (védőterület kijelölésére): első alkalommal 2011. március 1-ig

Az alapintézkedés költsége: adminisztrációs (engedélyezés, minőség-ellenőrzés stb.) és működési költségek

Megfelelőség értékelése: Megfelelő.

4. Ivóvíz minőség (Ivóvíz Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 80/778/EGK irányelve (1980. július 15.) az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről, ahogyan a Tanács 98/83/EK irányelve módosította

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet), 11. cikk (3) bekezdés d) pont

Alapintézkedés típus: (2) Program
(3) Szabályok
(4) Hatósági ellenőrzés
(8) Nyilvánosság tájékoztatása

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 6/2002. (XI. 5.) KvVM rendelet az ivóvízkivételre használt vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(2) Program:

a) A kormányrendelet 6. számú melléklete kifogásolt paraméterek szerinti táblázatos rendszerben jegyzékbe foglalja azokat a településeket, ahol az ivóvíz minőségének javítása a közegészségügyi kockázatokra figyelemmel szükséges. A 6. számú melléklet a bór, fluorid, nitrit, arzén és ammónium prioritású településeket sorolja fel. Az **ivóvízminőség-javító program** 873 települést és 2.538 505 fő lakost érint. A fő akcióterületek az Észak magyarországi és Észak-alföldi Régióban találhatók.

A beavatkozás elsődleges célja a lakosság életminőségének javítása a megfelelő minőségű ivóvíz biztosításával a meghatározott határidőre

- az arzén (30 µg/l felett) bór, fluorid és nitrit határértékeinek betartása: 2006. december 25.
- arzén (10 µg/l felett) és ammónium határértékeinek betartása: 2009. december 25.

b) Az 1000 m³/nap-nál nagyobb kapacitású vagy 5000 főt meghaladó állandó népességet ellátó vízellátó rendszerek vízbiztonság-irányítási rendszerét **ivóvízbiztonsági tervben** kell rögzítenie az üzemeltetőnek.

(3) Szabályok: Az ivóvíz minőségére vonatkozó határértékek megállapítása (vízkivételi helyen) (Korm. rendelet 1. sz. melléklet)

(4) Hatósági ellenőrzés: Vízminőség ellenőrzése az üzemeltető az ÁNTSZ megyei intézetével egyeztetett vizsgálati program és a jogszabály által meghatározott vizsgálati módszerek szerint ellenőrzi. A program végrehajtását az ÁNTSZ megyei intézete legalább évente ellenőrzi. Az ÁNTSZ vízminőségjavító beavatkozást vagy a vízhasználat korlátozását rendelheti el.

(8) Nyilvánosság tájékoztatása: Az ivóvíz minőségére vonatkozó adatok nyilvánosak. Kérelemre a víz minőségéről az üzemeltető, a víz egészségre gyakorolt hatásáról pedig az ÁNTSZ városi vagy megyei intézete ad felvilágosítást. Az ÁNTSZ megyei az OTH országos valamint írásos jelentést készít évente a megye ivóvíz-minőségi helyzetéről, amelyről tájékoztatja a vízszolgáltatókat, a felügyelőségeket és a környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságokat.

Az alapintézkedés ~246 Mrd Ft (teljes költségigény),

költsége: forrása: 90%-os támogatás (15% állami + 85% KA hozzájárulás (KEOP)
+10% önkormányzati önerő

Megfelelőség értékelése:

A jogi szabályozás megfelelő.

A Program módosítása szükséges: az eredetileg tervezett 2009. határidő kitolása (2013-ig), az EU-nál szigorúbb előírások mérséklése az érintett települési kör pontosítása vonatkozásában. A Program megvalósulását szolgáló együttműködést elősegítő, pénzügyi és intézményi ösztönzők kidolgozása szükséges (elsősorban az önkormányzatok érdekltségének hiánya, illetve az önkormányzati önrész biztosításának nehézségei, valamint a megfizethetőségi problémák fokozódása miatt). Összességében eddig a Program az ivóvízminőségi problémával érintett teljes lakónépesség 10 %-ára kiterjedően valósult meg, illetve van reális közelségben a szükséges beavatkozás.

Az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtása során megfelelő eszközökkel elő kell segíteni, hogy a technológiai fejlesztésére szoruló kis vízművek helyett a sok szempontból előnyösebb, nagyobb vízműtelepek és regionális, kistérségi ellátórendszerek fejlesztése valósuljon meg, amennyiben gazdaságos. A kis vízművek bonyolult technológiával csak megbízhatatlanul és drágán üzemeltethetők, ráadásul lényegesen érzékenyebbek a rendelkezésre álló készleteknek az éghajlatváltozás miatt várható csökkenésére.

1.3 Szennyezések, kibocsátások csökkentését szolgáló irányelvek

1. Települési szennyvíz kezeléséről (Szennyvíz Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 91/271/EGK irányelve (1991. május 21.) a települési szennyvíz kezeléséről

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)

Alapintézkedés típus:

- (1) Kijelölés, nyilvántartás
- (2) Program (jelentés, felülvizsgálat)
- (3) Szabályok
- (4) Engedélyezési eljárások
- (5) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 25/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról; módosította a 30/2006. (II. 8.) Korm. Rendelet
- 26/2002. (II. 27.) Korm. rendelet a Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programmal összefüggő szennyvíz-elvezetési agglomerációk lehatárolásáról, módosította 31/2006. (II. 8.) Korm. rendelet
- 220/2004 (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek védelméről
- 28/2004 (XII.25) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 27/2005. (XII.6) KvVM rendelet a használt és szennyvizek méréséről, ellenőrzéséről
- 38/1995 (IV.5.) Korm.rendelet a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás: Meghatározott módszertan alapján (26/2002. (II. 27.) Kr.) a

környezetvédelmi, valamint műszaki, gazdaságossági szempontok és követelmények alapján „szennyvízelvezetési agglomerációk” kerültek lehatárolásra (25/2002. (II. 27.) Kr.).

(2) Program (jelentés, felülvizsgálat): A **Települési Szennyvízkezelés Nemzeti Megvalósítási Programja** a követelményeket a szennyvízelvezetési agglomerációk szennyező anyag kibocsátásának és a befogadó érzékenységének függvényében határozza meg. Előírásai szerint a teljesítendő feladatok és azok határidői Magyarországra vonatkozóan a Csatlakozási Szerződésben kapott átmeneti mentességre tekintettel a következők:

- legkésőbb 2010. december 31-éig minden 15 ezer LE-nél nagyobb szennyvízelvezetési agglomerációt el kell látni szennyvízgyűjtő rendszerrel és legalább biológiai (II. fokozatú) szennyvíztisztító teleppel,
- legkésőbb 2015. december 31-éig minden 2 ezer és 15 ezer LE közötti
- szennyvízelvezetési agglomerációban meg kell oldani a szennyvízgyűjtő rendszer kiépítését és a legalább biológiai (II. fokozatú) szennyvíztisztítást,
- legkésőbb 2008. december 31-éig az érzékeny területeken fekvő 10 ezer LE feletti szennyvízelvezetési agglomerációkban biztosítani kell a szennyvízgyűjtő rendszer kiépítését és a biológiai (II. fokozatú) szennyvíztisztítás mellett a III. fokozatú tisztítást, azaz a tápanyag (nitrogén és foszfor) eltávolítást.

2000 LE alatti szennyezőanyag-kibocsátással jellemezhető területekre az Irányelv nem tartalmaz határidős kötelezettségeket gyűjtőrendszer és szennyvíztisztító-telep kiépítésére, illetve azokkal azonos szintű környezeti védelmet biztosító egyedi szennyvízkezelő művek kiépítésére vonatkozóan sem.

1995. évi LVII. Törvény előírja, hogy a Programot a Kormány két évente felülvizsgálja. A Program 2002. december 31-i induló állapotra vonatkozó változatát a Kormány a 163/2004. (V.21.) Korm. rendelettel fogadta el. Magyarország 2004. május 1-től az Európai Unió tagjává vált, ezért el kellett készíteni az ország tagsági viszonya kezdetének megfelelő, immár hivatalos Programot, melyet a 30/2006. (II. 8.) Korm. rendelet tartalmaz. Időközben elkészült a Program 2004. május 1. és 2004. december 31. közötti előrehaladásának felmérése, majd ezt követően az Irányelvhez kapcsolódó adatszolgáltatási kötelezettségekre fejlesztett **Települési Szennyvíz-elvezetési Információs Rendszer** (TESZIR)-re alapozottan a 2006. december 31-i állapotra felülvizsgált változata is (Az erre vonatkozó jelentés 2008-ban készült).

A Szennyvíz Program 2009-ben felülvizsgálatra került a települési kör és feladatok meghatározása vonatkozásában.

(3) Szabályok:

A) *Határértékek:* kombinált megközelítésen alapuló határérték rendszer

- a) Települések szennyvízelvezetésére és -tisztítására vonatkozó **technológiai határértékek** alkalmazása (28/2004 (XII.25) KvVM rendelet)
- b) A szennyvizek befogadóba való közvetlen bevezetésére vonatkozó, vízminőségvédelmi **területi kategóriák szerint meghatározott kibocsátási határértékek** (a 240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet rendelkezik a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületek kijelöléséről)

A felügyelőség a **kibocsátási határértéket** a technológiai határérték és a területi határérték alapján határozza meg a következők szerint (220/2004 (VII.21.) Kormány rendelet):

- ha a tevékenységre van technológiai kibocsátási határérték, akkor kibocsátási

határértéknek azt kell előírni;

- ha a tevékenységre vagy a kibocsátásra jellemző szennyező anyagok közül egy adott szennyező anyagra nincs technológiai határérték, akkor a vonatkozó területi határértéket kell előírni kibocsátási határértéknek.
- Ezen felül, a hatóságoknak lehetőségük van egyedi elbírálás alapján a határértékek szigorítására vagy enyhítésére. Az **egyedi kibocsátási határértékek** minimális és maximális értékeit a jogszabály rögzíti.

B) Szankciók

- a) Az a kibocsátó aki az előírt kibocsátási határértéket túllépi vagy az engedélyben meghatározottaktól eltérő vagy tiltott anyagot bocsát ki **csatornabírság vagy vízszennyezési bírság** fizetésére köteles.
- b) A kibocsátó a kibocsátási határérték bizonyos számú évenkénti túllépése esetén **szennyezés-csökkentési ütemterv** készítésére köteles. Az ütemtervnek megfelelő végrehajtás esetén, illetve a türelmi idő alatt mentesül az előző pontban meghatározott bírság egy részének megfizetése alól.

(4) Engedélyezési eljárások: Szennyvízkibocsátás engedélyköteles tevékenység. Az engedélyezés során a kibocsátásra és a szennyvizek befogadóba való vezetésének szabályozására kombinált megközelítésen alapuló, külön jogszabályok szerinti határértékrendszereket alkalmazó szabályozási módszert kell alkalmazni. Az engedély nem adható ki, ha a kibocsátó az előírt kibocsátási határértéket nem tudja teljesíteni. Az engedély határozott időtartamra, legfeljebb 5 évre adható.

(5) Hatósági ellenőrzés: A szennyvízkibocsátásokat a felügyelőség, közcsatornába bocsátás esetén a szolgáltató helyszíni ellenőrzéssel egybekötött mintavételezéssel ellenőrizheti.

Önellenzést – önellenzési terv alapján – annak a kibocsátónak (ill. közcsatornába bocsátónak) kell végeznie:

- akinek önellenzési kötelezettségét a felügyelőség környezet veszélyeztetettség miatt megállapítja, továbbá
- aki az engedélye szerint, illetőleg a telephelyről (szennyvíztisztítóból) a megelőző év adatai alapján 15 m³/üzemnap mennyiséget meghaladó szennyvizet közvetlenül a befogadóba vezet vagy közvetve (közcsatornán vagy közös üzemi tisztítón keresztül) a befogadóba vezet és egyúttal a külön jogszabály szerint meghatározott tevékenység folytatása során keletkező szennyvizet bocsát ki.

Aki az önellenzés szabályait megsérti **vízvédelmi bírság** fizetésére köteles.

Az alapintézkedés költsége:

Időszak	Gyűjtőrendszerek és szállítóművek		Települési szennyvíztisztító és iszapkezelő telepek	
	Mrd Ft	M EUR	Mrd Ft	M EUR
2007. január 1-től 2008. végéig	13,9	53,5	5,4	20,8
2009. január 1-től 2010. végéig	171,4	659,2	277,3	1 066,5
2011. január 1-től 2015. végéig	265,0	1 019,2	50,9	195,8
2007 - 2015 között összesen	450,3	1 731,9	333,6	1 283,1

A megvalósítás költségigénye 2007 - 2015 között : **783,9 Mrd Ft**, azaz 3 015,0 M EUR.

Megfelelőség értékelése:

A Szennyvízprogram hatására, amely a 2000 lakosegyenértéknél (LE) nagyobb települések csatornázását írja elő, jelentős fejlődés történt. A csatornázott lakások aránya a 2000. évi 51%-ról, 2007-re 70%-ra emelkedett, az összegyűjtött szennyvizet szinte mindenhol 100%-ban tisztítják (Budapest kivételével, ahol kevesebb mint 50% az arány, de ez a helyzet lényegesen javulni fog 2010-től, a Központi Szennyvíztisztító Telep megépítésével). A *tisztításra vonatkozó technológiai előírásokat* a 28/2004 KvVM Rendelet szabályozza, mely technológiai, területi és egyedi határértékek alkalmazását írja elő a 220/2004 Korm. rendelettel összhangban. A technológiai határértékek szervesanyag és lebegőanyag eltávolítást, valamint – összhangban a Települési szennyvíz irányelvvvel – az érzékeny területekre 10 000 LE felett többlet tápanyag eltávolítást írnak elő. Nálunk ez jelenleg csak a nagy tavak vízgyűjtőjét jelenti. Románia, mint EU tagország a Duna-Deltát érzékeny területnek jelölte ki. Ez az EU-Bizottság álláspontja szerint azt jelenti, hogy az egész Duna-medence területén teljesíteni kell a Települési szennyvíz irányelv érzékeny területekre vonatkozó előírásait. Magyarországnak (más tagországokhoz hasonlóan) lehetősége volt arra, hogy a területi kijelölés helyett¹ az irányelv alá tartozó összes településen a csatornahálózaton összegyűjtött szennyvíz tápanyag tartalmának 75%-os csökkentésével teljesítse ezt. Ezért a szükséges 75%-os terhelés csökkentésre Magyarország kötelezettséget vállalt a Budapesti Központi Szennyvíztisztítón megvalósítandó, kiegészítő N és P eltávolításra.

A technológiai határértékeken túlmenően alkalmazandó *területi határértékek* azonban többnyire szigorúbbak a települési szennyvíz irányelv előírásainál (pl. foszfor határérték a Balaton vízgyűjtőn a sekély tó különös érzékenysége miatt). A hazai jogszabályok tápanyag eltávolítást az érzékeny területeken túlmenően is előírnak: felszíni vízbázisok és rekreációs hasznosítású vizek vízgyűjtőin és időszakos vízfolyásokon. Esetenként indokolatlanul is (például nitrogén határérték előírása foszfor limitált vizek esetében).

A Szennyvízprogram a felszín alatti vizek szempontjából egyértelműen kedvező, hiszen a csatornázási arány növekedésével a *szakszerűtlen szikkasztásból származó nitrogén- és egyéb szennyezőanyag-terhelés jelentősen csökkenthető*. 2015-re a tervezett ellátottsági arány (a

¹ 91/271 EGK irányelv 5. cikkének (4) pontja szerint az érzékeny területekre vonatkozó követelményeket nem kell alkalmazni, ha igazolható, hogy az ebben a körzetben lévő összes települési szennyvíztisztító telepre érkező teljes terhelésre vonatkoztatva a nitrogén és a foszfor esetében külön-külön minimum 75%-os mértékű eltávolítás érhető el.

csatornahálózatba bekötött lakásokra) 89%. A programban a 2000 LE-nél kisebb települések is jelentős számban szerepelnek (a 2006. évi állapot szerint 2335 ilyen településből 1220). Az ún. szennyvíz agglomerációk kialakításának szabályai - gazdaságossági és műszaki szempontokat figyelembe véve - időközben változtak. A felülvizsgálat további folytatása javasolt, annak érdekében, hogy a 2000 LE alatti települések csak kivételesen kerüljenek be a 2015-ig csatornázandó agglomerációkba: amennyiben azok vízminőség-védelmi szempontok szerint kiemelt területeken találhatóak. A csatornázatlanul maradó településeken a szakszerűtlen szennyvízszikkasztásból származó szennyezés egyéb intézkedések híján hosszú távon is fennmarad. Ezen a helyzeten segíthetne a gazdaságosan nem csatornázható településeken, illetve település részekén *a szakszerű egyedi szennyvíz elhelyezés megoldása*.

A felszíni vizek esetében a Szennyvíz Program hatását tekintve két ellentétes tendencia érvényesül: (a) a nagy kibocsátók megszűnnek, vagy terhelésük jelentős mértékben csökken (pl. a fővárosi szennyvíz-bevezetés), és (b) a szennyvíz rendszerek bővítésével és újak létesítésével a bevezetett tisztított szennyvíz mennyisége folyamatosan növekszik. Ez utóbbi - még a szennyvíz tisztítása ellenére is - növeli a felszíni vizek terhelését és esetenként akadályozhatja a jó ökológiai állapot elérését. A megállapítás különösen érvényes a kis vízhozamú, vagy időszakos vízfolyásoknál, melyek a koncentrált terhelésre különösen érzékenyek, amelyeknél a terhelés eldősorban a talajt éri..

A Szennyvíz Program megvalósítása során tehát a felszín alatti vizek szennyezéséről a felszíni vizekre helyeződik a hangsúly. A szerves anyagokra és növényi tápanyagokra érzékeny befogadókat így a terhelés gyorsabban és esetenként rosszabb tisztítási határfokkal éri el (csatorna paradoxon). Természetesen ez nem a csatornázás és szennyvíztisztítás ellen szól, hanem azt támasztja alá, hogy a Szennyvíz Program megvalósítása során a növényi tápanyag eltávolítást és a legjobb technológia alkalmazását fokozottan szem előtt kell tartani (lásd: kiegészítő intézkedések).

További probléma, hogy a működő szennyvíztelepeink jelentős része tartósan, vagy időszakosan nem tudja teljesíteni a 2004. évtől hatályos jogszabály szerinti (sokszor rendkívül szigorú egyedi határértékek alkalmazása jellemző) kibocsátási határértékeket sem. Ennek részben oka, hogy a már meglévő telepeknél - a vízfogyasztás csökkenése miatt - a nyers szennyvíz összetétel nagymértékben megváltozott (általában magas nitrogén koncentráció és alacsony szén/nitrogén arány), ez üzemeltetési problémákat okoz, a tisztítási hatások csökkennek.

Ezen túlmenően a telepek mintegy harmada elavult technológiával működik, vagy az iszapkezelés megoldatlansága miatt rendszeresen szennyezi a felszíni befogadókat. A Szennyvíz Program részeként, ezeknek az elavult telepeknek a korszerűsítése és így módon a felszíni vizek terhelésének csökkentése, az egyik legfontosabb feladat. 2015-ig a program megvalósul, de figyelembe kell venni a csatornadíjakra való hatást, a fizetőképességi problémák kezelésére megoldást kell találni pl. szociális díjkompenzáció).

A teljes szennyvízprogram megvalósításának költségigénye 2007-2015 között közelítően 784 Mrd Ft, amelynek mintegy 60%-át a szennyvízelvezető- és gyűjtő rendszerek beruházási költsége teszi ki. A Program végrehajtása a VGT fontos, és egyben legnagyobb volumenű intézkedése, azonban a program végrehajtása mellett is maradnak olyan problémák, melyeket a VGT keretében kezelni kell:

- A tisztítási fokozatokra vonatkozó előírások, illetve a tisztított szennyvíz elhelyezésére vonatkozó elképzelések nem minden esetben illeszkednek a felszíni befogadó követelményeihez (az elfolyó vízre vonatkozó határértékek esetenként indokolatlanul szigorúak, máskor viszont nem elegendők).
- A rendszerek kialakításánál és a technológiák megtervezésénél nem veszik mindig megfelelően figyelembe a sajátos összetételt (az alacsony vízfogyasztás miatt tömény szennyvizek), emiatt a technológiai határértékek helyenként nem tarthatók.
- A hatékonyság problémái (sok drága rendszer, költség-hatékonyság hiánya, rugalmatlanság a 2000-5000 LE közötti mérettartományban, ami nehezen engedi meg az alternatív megoldásokat pl. az egyedi szennyvízelhelyezést és a természetes tisztítást).
- A Szennyvíz Programon túl, bizonyos esetekben vízminőség-védelmi szempontból a 2000 lakosegyenértéknél kisebb településeken is szükséges a korszerű, helyi körülményekhez és a laksűrűséghez illeszkedő szennyvízelhelyezés megoldására.

2. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről (Nitrát Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 91/676/EGK irányelve (1991. december 12.) a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)

Alapintézkedés típus: (1) Kijelölés, nyilvántartás
(2) Program (felülvizsgálat, jelentés)
(3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások
(5) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 27/2006 (II.7.) Kormány rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről
- 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről
- 43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről
- 220/2004 (VII.21.) Kormány rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól 4. §
- 219/2004. (VII.21.) Kormány rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 240/2000. (XII.23.) Kormány rendelet a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területük kijelöléséről
- 314/2005. (XII.25.) Kormány rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

Alapintézkedések rövid összefoglalása:

(1) Kijelölés, nyilvántartás: A vizek érzékenysége és nitráttartalma alapján megtörtént a nitrátérzékeny területek lehatárolása. A felszín alatti vizek esetében a nitrátérzékeny területek

kijelölése a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Korm. rendeletben meghatározott érzékenységi kategóriák alapján történt. A felszíni vizek közül „különösen nitrát érzékeny”-nek tekintették a felmérés szempontjából azokat a területeket, amelyek „a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtő területük kijelöléséről szóló” 240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet hatálya alá tartoznak. (nagy tavaink vízgyűjtő területei, ivóvízellátást szolgáló tározók vízgyűjtő területe). A 27/2006. (II.7.) Korm. rendelet tartalmazza a magyarországi nitrát érzékeny területek településsoros jegyzékét (mintegy 1779 települést), amelyek 2007-től MePAR szerinti blokkok szintjén is lehatárolásra kerültek (43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet).

A gazdálkodóknak Gazdálkodási Naplót kell vezetnie a tápanyag-gazdálkodásra, trágyázásra, parcella művelési adatokra, valamint állattartásra vonatkozóan, és köteles adatot szolgáltatni az illetékes talajvédelmi hatóságnak.

(2) Program (felülvizsgálat, jelentés): A program lényegét a nitrátérzékeny területek kijelölése, és az e területeken folyó gazdálkodásra való előírások jelentik. Az irányelv hazai végrehajtása 2002-ben indult az I. nitrát akcióprogram keretében. Az irányelv előírásai alapján az abban előírtakat a tagállamoknak 4 éves periódusú ütemezésben, ún. cselekvési programok keretében kell végrehajtaniuk, az aktuális nemzeti szabályozás felülvizsgálatával. Az I. nitrát akcióprogram 2002-től 2005. év végéig tartott. A II. nitrát akcióprogram az EU-val történt egyeztetések elhúzódása miatt 2008-tól 2011-ig tart, majd ezt követi a III. nitrát akcióprogram, várhatóan 2012. és 2015. év között. A meglévő tapasztalatokból, valamint az EU-val folytatott egyeztetésből kiindulva a II. nitrát akcióprogram keretében a hatályban lévő szabályozás megváltoztatására, részletesebb kibontására került sor. A módosítás során felülvizsgálatra került a nitrátérzékeny területek kijelölése, az ezen területeken kötelező követelmények betartására vonatkozó határidők és ütemezés, a vizek védelmére vonatkozó sajátos szabályok megfogalmazása, valamint sor került a jogkövetkezmények kibővítésére, a bírság intézményének bevezetésére.

(3) Szabályok:

Tilalmak: Tilos hígtrágya, trágyalé, továbbá a trágyatárolók csurgalékvizének bevezetése a vizekbe. Állattartó telep nem létesíthető, meglévő nem bővíthető hullámtéren, fakadó vizes területen, vízbázisok védőterületén, árvízi tározó területén, illetve parti és védősáv területen. Állattartó telephez trágyatároló nem létesíthető vízjárta területeken, felszíni víztől, valamint ivóvízkivételt szolgáló felszín alatti vízkivételtől számított 100 méteren belül, bányatavak 300 méteres parti sávjában.

Helyes mezőgazdasági gyakorlat (HMGY): részletesen szabályozza a mezőgazdasági területekre kijuttatható nitrogén mennyiségét, amelyek kiterjednek különösen az állattartó telepek trágyatárolására és a trágya mezőgazdasági felhasználására, valamint egyéb agrotechnikai műveletek vízvédelmi szabályaira. A nitrát-érzékeny területeken a „helyes mezőgazdasági gyakorlat” alkalmazása kötelező. A II. nitrát akcióprogram keretében alkalmazandó HMGY-t a 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet tartalmazza. AZ állattartó telepek trágyatároló, feldolgozó műtárgyainak kialakítására a cselekvési programban meghatározott helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények végrehajtásának határideje:

- az egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységek esetében a külön jogszabályban előírt határidő
- nitrátérzékeny területeken 2011. december 31.
- nem nitrátérzékeny területeken fekvő hígtrágya-tárolókra 2014. január 1, az állattartó

telepek istállótrágya-tárolókra 2015. december 22.

Szankciók: A Kormány rendelet kimondja, hogy a tilalmak és egyéb előírások megszegése, valamint az adatszolgáltatás elmulasztása esetén bírságot kell fizetni. Ennek mértéke az eset súlyosságától függően 10 000-500 000 Ft között változhat.

(4) Engedélyezési eljárások: Nagy létszámú állattartó telepek hatósági engedélyezése szükséges az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás szabályai szerint (314/2005.(XII.25.) Korm. rend.)

(5) Hatósági ellenőrzés: Az előírások végrehajtását, megtartását a vizek nitrátszennyezésének veszélyével járó tevékenységek esetében az állattartó telepen a felügyelőség, termőföldön a talajvédelmi hatóság ellenőrzi.

Az alapintézkedés költsége: na. (gazdálkodók költségei)

Megfelelőség értékelése:

Jelenleg a *Nitrát Akcióprogram* harmadik fázisa zajlik a 2008-2011 közötti időszakban, amelynek célja, hogy a nitrát-érzékeny területeken a vizek nitrát-koncentrációja 50 mg/l alatt legyen.

Egy 1996-98. évi felmérés szerint az évente termelődött hígtrágya mennyisége országosan mintegy 11 millió m³. Ennek az elhelyezésére kb. 80 ezer ha mezőgazdasági területre volt szükség. Fontos feladat a hígtrágyás technológia kiváltása és általában a trágyatárolás és szerves trágya kihelyezés megfelelő megoldása. A nagy állattartó telepek esetében a szükséges korszerűsítések várhatóan a VKI első időszakában megtörténnek, de a kisebb állattartó telepek esetében a jogszabályban vállalt határidő módosítása lesz szükséges. Ennek megfelelően a pénzügyi ösztönzés fokozása lehet szükséges.

A Nitrát Akcióprogram végrehajtása mellett, a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezésével kapcsolatban fennmaradó problémák a következők:

- Nincs minden terület kijelölve, ahol a talajvíz nitrát értékét 50 mg/l alá kellene csökkenteni.
- A Nitrát Irányelv és az abban előírt jó mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása - elsősorban az állattartótelepekről származó potenciális terhelés csökkentése miatt - a felszíni vizek szempontjából kedvező hatású, de a diffúz terhelés (jó állapot eléréséhez) megkívánt mértékű csökkenése nem várható.
- A jelenlegi kedvezőtlen termőföld szerkezet (tulajdoni és használati viszonyok) miatt a szerves trágya kihelyezése koncentrálnodik az állattartó telepek szűk környezetére, így ott kiemelten magas szennyezések is előfordulhatnak.

A jelenlegi szabályozás területi kiterjesztése szükséges a felszín alatti vizek szempontjából (ott ahol a monitoring vizsgálatok és elemzések alapján kockázatos a környezeti célkitűzés elérése). A nitrát-érzékeny területeken felül további érzékeny területet jelentenek a felszíni vizek foszfor terhelése szempontjából veszélyeztetett területek. Mindezek mellett figyelembe kell venni, hogy a problémát elsősorban nem a fajlagos tápanyag bevitel okozza (tekintettel annak jelenlegi, alacsony szintjére, hanem annak bemosódása a felszíni vizekbe.

3. Szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása (Szennyvíziszap Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 86/278/EGK irányelve (1986. június 12.) a szennyvíziszap mezőgazdasági felhasználása során a környezet és különösen a talaj védelméről

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)

Alapintézkedés típusa: (1) Nyilvántartás, jelentés
(3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások
(5) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): - 50/2001 (IV.3) Korm. rendelet a szennyvizek és szennyvíziszapok mezőgazdasági felhasználásának és kezelésének szabályairól
- 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről
- 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet a talajvédelmi terv készítésének részletes szabályairól

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Nyilvántartás, jelentés:

A szennyvíztisztító mű, szennyvízkezelő berendezés, komposztálótelep üzemeltetője minden év március 31-éig köteles naprakész nyilvántartása alapján a talajvédelmi hatóságnak megküldeni az előző évi tevékenységére vonatkozó adatokat. Az engedélyező talajvédelmi hatóság az adatokról összesítést készít, amelyet minden év május 31-ig továbbít a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Központ Növény-, Talaj- és Agrár-környezetvédelmi Igazgatóságnak, valamint az illetékes környezetvédelmi hatóságnak. (50/2001 (IV.3) Korm. rendelet 17. §)

Az FVM három évenként az iszap mezőgazdasági felhasználásáról a felhasznált mennyiségek, az alkalmazott kritériumok és a felmerült nehézségek feltüntetésével az irányelv 17. cikkének megfelelően a Bizottságnak összefoglaló jelentést készít.

(3) Szabályok:

a) határértékek:

- 1) a földtani közeg és felszín alatti vízre vonatkozóan: nem helyezhető ki, ha a talajvíz nitrát koncentrációjától függően (50/2001 (IV.3) Korm. rendelet 10.§.(1) f.) pont), továbbá figyelembe kell venni a földtani közeg és felszín alatti vízre vonatkozóan megállapított szennyezettségi határértéket (beleértve az egyedi határértékek megállapítását is (a 10/2000. (VI. 2.) KöM-EüM-FVM-KHVM együttes rendelet alapján).
- 2) A szennyvíziszap komposzt minőségére és mennyiségére vonatkozóan: ha megfelel a rendelet előírásainak (nehézfém-koncentrációk stb.), továbbá a komposztálás során teljesülnek a 23/2003. (XII. 29.) KvVM rendelet előírásai is.

b) „jó gyakorlatok”: A rendelet meghatározza a szennyvizek és szennyvíziszapok elhelyezésének „jó gyakorlatát”. A rendeletnek megfelelően a mezőgazdaságban csak megfelelően kezelt szennyvíziszap helyezhető el, a jogszabályban meghatározott módon, mértékben és területen.

(4) Engedélyezési eljárások: A mezőgazdasági hasznosítás engedélyhez kötött tevékenység, megszerzése talajvédelmi tervhez (90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet) kötött, amelynek alapján az engedélyt talajvédelmi hatósági jogkörben a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal illetékes területi szerve adja ki, a közegészségügyi, állat-egészségügyi, környezetvédelmi, valamint vízügyi szakhatóság bevonásával.

(5) Hatósági ellenőrzés: A talajvédelmi hatóság korlátozhatja vagy felfüggesztheti a tevékenység folytatását ha az engedélytől eltérő tevékenységet folytatnak. A talajvédelmi hatóság megtilthatja a tevékenység folytatását és elrendelheti a szennyező források felszámolását az előírt határértékek túllépése, továbbá az engedély nélküli felhasználás esetén.

A talajvédelmi hatóság tájékoztatja a környezetvédelmi hatóságot, ha talaj vagy talajvíz szennyezettségi szintje meghaladja a szennyezettségi határértéket. (50/2001 (IV.3) Korm. rendelet 19. § (1))

Az alapintézkedés költsége: (Része a szennyvízprogram költségeinek.)

Megfelelőség értékelése:

Magyarországon a szennyvíziszap jelentős részét (hosszú távon nem fenntartható módon) lerakókon helyezik el. A keletkező iszapok kezelése és elhelyezése – különösen a kisebb telepeken – nem megoldott. Az EU vonatkozó irányelvvel harmonizáló hazai szabályozásnak megfelelően fokozatosan csökkenteni kell a biológiailag lebomló szerves anyag tartalmú hulladékok lerakókon történő elhelyezését.

A Szennyvízprogram előrehaladása következtében a szennyvíziszap mennyisége a jövőben egyre nagyobb mértékben fog növekedni (a iszap szárazanyag tartalma 2004-ben még 118 ezer tonna volt, ami 2008 és 2015-re a becslések szerint eléri a 220 ezer illetve a 390 ezer tonnát). A 91/271/EGK irányelvvel összhangban gondoskodni kell a szennyvíztisztító telepekről kikerülő kezelt szennyvíziszap minél nagyobb arányú hasznosításáról, illetve ártalommentes elhelyezéséről (ez is növekedő tendenciát mutat: a 43%-os hasznosítási arány négy év alatt 22%-kal nőtt és 2008-ban meghaladja a 65%-ot).

Az alapintézkedésnek megfelelően a mezőgazdaságban csak megfelelően kezelt szennyvíziszap helyezhető el, a jogszabályban meghatározott módon, mértékben és területen (engedélyhez kötött tevékenység). A jövőben a mezőgazdasági felhasználás alternatívájaként az iszapok energia-ültetvényeken történő, illetve energetikai hasznosítását, valamint városgazdálkodási (kertészeti) felhasználását tervezi preferálni a Szennyvíz Program.

4. Növényvédő szerek forgalomba hozataláról (Növényvédőszer Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 91/414/EGK irányelve (1991. július 15.) és módosításai a növényvédő szerek forgalomba hozataláról

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont (VI. melléklet)

VKI alapintézkedés típus: (1) Nyilvántartás, jelentés

(3) Szabályok

(4) Engedélyezési eljárások

(5) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): - 156/2002. (VII. 11.) Korm. rendelet a növényvédő szerek kis- és nagykereskedelmi forgalmazásának részletes szabályairól

- 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet a növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról

- 5/2001. (I. 16.) FVM rendelet a növényvédelmi tevékenységről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Nyilvántartás, jelentés: A 89/2004. (V. 15.) FVM rendelet melléklete tartalmazza az engedélyezett és felülvizsgálat alatt álló növényvédő szer hatóanyagokat (közösségi jegyzék). Az engedélyező hatóságnak a Bizottság és a tagállamok felé jelentési kötelezettséget kell tennie

negyedévenként a kiadott és visszavont növényvédő szer engedélyekről és a növényvédő szerre és a hatóanyag azonosságára és veszélyességére adatokról, évente az engedélyezett növényvédő szerek jegyzékéről.

(3) Szabályok: A helyes növényvédelmi gyakorlatra vonatkozó szabályokat 5/2001. (I. 16.) FVM rendelet tartalmazza.

(4) Engedélyezési eljárások: Az engedélyezési rendszer kétlépcsős.

a) a növényvédőszer hatóanyagok engedélyezése a Bizottság hatáskörében, a növényvédő szerek engedélyezése nemzeti hatáskörben történik. A hatóanyag engedélyezése, az engedély módosítása, visszavonása az Irányelv 6. cikkében meghatározott közösségi eljárás szerint történik.

b) A tagállamokban a pozitív listán szereplő hatóanyagokat lehet formált termékként engedélyezni, figyelembe véve az Irányelv növényvédő szerek értékelésére és engedélyezésére vonatkozó egységes elveit (Irányelv VI. sz. melléklet). A növényvédő szereket az embert és a környezetet veszélyeztető tulajdonságaik alapján, a veszélyes anyagok és veszélyes készítmények osztályozásáról szóló külön jogszabályban foglaltak szerint kell besorolni. A növényvédő szerek csak biztonságos csomagolásban, az engedélyben meghatározott adatok címkén való feltüntetésével hozható forgalomba.

(5) Hatósági ellenőrzés: Az MgSzH területi szerve az üzletben, raktárban ellenőrzi a szakképesítések és engedélyek meglétét, a nyilvántartásokat, a növényvédő szerek jelölését (címkézését), csomagolását, szavatosságát, minőségét, a kereskedelmi és növényvédelmi jogszabályokban előírt egyéb feltételeket. A jegyző - az ellenőrző hatóság állásfoglalása alapján - a működési engedélyt és a telepengedélyt visszavonhatja, illetve korlátozhatja. A növényvédőszer árusításra vonatkozó visszavont engedély 3 éven belül nem újítható meg. (156/2002. (VII. 11.) Korm. rendelet 17-18. §.)

Az alapintézkedés költsége: (előírások betartásából adódó többletköltségek és a kieső jövedelem)

Megfelelőség értékelése:

A forgalmazásra vonatkozó intézkedések megfelelőek. A monitoring által kimutatott határértéket meghaladó szennyezés ritka. A szórványosan előforduló (és inkább településekhez kapcsolódó kis koncentrációk vagy szabálytalan használatból, vagy a múltból megmaradt maradványokból származnak. Az első probléma csökkentésére javasolt az ellenőrzés fokozása szükséges (beleértve a vízbázisvédelmi területeken a bejelentési kötelezettség előírását is), a másodikkal kapcsolatban a monitoringon kívül nincs szükség egyéb intézkedésekre.

5. A felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelme (FAV Irányelvek)

EU irányelv: 2000/60/EK irányelv és VIII. melléklete
Az Európai Parlament és a Tanács 2006/118/EK irányelve (2006. december 12.) a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről
Az Európai Tanács 80/68/EGK Irányelve (1979. december 17.) a felszín alatti vizek egyes veszélyes anyagok okozta szennyezés elleni védelméről (2013-tól hatályát veszti)

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés j) pont

- Alapintézkedés típus:*
- (1) Kijelölés, nyilvántartás
  - (3) Szabályok
  - (4) Engedélyezési eljárások
  - (5) Hatósági ellenőrzés, monitoring

- Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):*
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
  - 6/2009. (IV.14.) KvVM-EüM-FVMrendelet a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről
  - 30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás

a) kijelölés: A 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet 1. számú melléklete tartalmazza az I. és II. listás szennyező anyagok jegyzékeit a 80/68/EGK irányelvnek a melléklete, továbbá 2000/60/EK irányelv VIII. melléklete szerint.

b) nyilvántartás:

Az Irányelvek alapján meghatározott tagállami jelentéstételi kötelezettség teljesítése.

- A felszín alatti vizek és a földtani közegek környezetvédelmi nyilvántartási rendszere (FAVI) az engedélyköteles tevékenységet végzők adatszolgáltatása valamint a monitoring rendszer alapján.
- A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek tartalmazzák a „kockázatos” víztestek esetében a romló tendenciákat és megfordítási pontot, valamint a pontszerű szennyezőforrásokból és szennyezett területekről elszivárgó szennyezőanyagok által érintett felszín alatti térrészek (szennyezési csóvák) kimutatását.

(3) Szabályok:

a) tiltás: A hazai jogszabályok tartalmazzák szennyező anyagok felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetésének a tilalmát,

b) környezetminőségi határértékek: nitrátra és növényvédőszerre kell előírásokat meghatározni (219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet módosítása, ezek bevezetésének közösségi határideje: 2009. január 16.) A közösségi jogszabályokban megállapított minőségi előírások a módosított 30/2004. (XII. 30.) KvVM rendelet található.

c) szennyezettségi küszöbérték: (meghatározott szennyezőanyagra vonatkozó koncentráció a víztest egészére vonatkozóan, mely elérése esetén a víztestet már nem lehet jó állapotúnak tekinteni). A küszöbértékek megállapításának kritériumait, illetve a jó állapot követelményeinek való megfelelést ellenőrző tesztek elvégzésére vonatkozó részletes előírásokat a módosított Korm. rendelet tartalmazza majd). A szennyezettségi küszöbértékeket a vízgyűjtő-gazdálkodási terv tartalmazza.

d) szennyezettségi határérték: egy adott környezethasználat környezetében megengedhető legnagyobb szennyezettséget adja meg (10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM rendelet tartalmazza).

e) szankciók: a tilalmak, határértékek, valamint az adatszolgáltatás és bejelentés szabályainak megszegése esetén **felszín alatti víz-védelemi bírságot** kell fizetni.

(4) Engedélyezési eljárások: Az engedélyező hatóság engedélyben, illetve a felügyelőség

szakhatósági állásfoglalásában írja elő a tevékenység folytatásának feltételeit: a vonatkozó határértékekre, a bevezetés módjára, a környezetvédelmi megelőző intézkedésekre, a műszaki védelemre, a tevékenység nagyságára, folytatására, továbbá az ellenőrzésre, a dokumentálásra, az adatszolgáltatásra, a monitoringra vonatkozó előírásokat.

(5) Hatósági ellenőrzés, monitoring: Az engedélyben foglalt előírások, követelmények betartásának ellenőrzésére az engedélyező hatóság és a szakhatóságok jogosultak. Amennyiben az ellenőrzés során a hatóság, illetve a szakhatóság hiányosságot, illetve az engedélytől való eltérést tapasztal, a hatóságnak az ellenőrzést, illetve a szakhatóság ellenőrzéséről készített jegyzőkönyvének kézbevétele követő 30 napon belül intézkednie kell.

a) *Területi monitoring:* a miniszter irányítása alá tartozó szervezetek által folyamatosan üzemeltetett a felszín alatti víztestek állapotára jellemző minőségi és mennyiségi monitoring

b) *A környezethasználók felelősségébe tartozó környezethasználati monitoring:* A felszín alatti vizekre jelentős hatást gyakorló tevékenységek végzőinek jelenleg is kötelességük monitoring hálózatot üzemeltetni, annak hatását figyelemmel kísérni. Ez a kötelezettség kiegészül a trendek vizsgálatával is.

Alapintézkedés költsége: n.a. (az engedélyesnek az engedélyben foglalt előírások betartásához szükséges költségei: szennyezés-csökkentési, technológiai beavatkozások költsége)

Megfelelőség értékelése:

A felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos szabályozás – mint alapintézkedés – megfelelően biztosítja a jó kémiai állapot elérését, illetve fenntartását. Az ütemezés a finanszírozás és az ösztönzés miatt kérdéses.

6. Felszíni vizekbe bocsátott veszélyes anyagok kiküszöbölése (Veszélyes anyag Irányelvek)

EU irányelv: 2000/60 EK Irányelv X. melléklete (az Európai Parlament és a Tanács 2008/105/EK Irányelv alapján)

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/11/EK Irányelve (2006. február 15.) a Közösség vízi környezetébe bocsátott egyes veszélyes anyagok által okozott szennyezésről (hatálytalanította: a 76/464/EGK irányelvet)

Az Európai Parlament és a Tanács 2008/105/EK Irányelve (2008. december 16.) a vízpolitika területén a környezetminőségi előírásokról

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés k) pont

Alapintézkedés típus: (1) Kijelölés, nyilvántartás
(3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások
(5) Ellenőrzés, monitoring

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
- 40/2006. (X. 6.) KvVM rendelet a felszíni vizeket szennyező egyes veszélyes anyagok környezetminőségi határértékeiről és azok alkalmazásáról
- 28/2004. (XII.25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok

kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás:

a) *nyilvántartás:* Minden elsőbbségi anyag és szennyező anyag kibocsátásáról, bevezetéséről és vesztségéről nyilvántartást kell vezetni, beleértve az üledékben és biótában meglévő koncentrációjukat. (Az új EU Irányelv jogharmonizációja szükséges.)

b) *hatásterületek kijelölése:* (hatásterület: a befogadó terhelhetőségére, valamint a befogadó jó kémiai és ökológiai állapotának fenntarthatóságára figyelemmel, a felügyelőség által előzetes mérések és mintavételek alapján meghatározott terület, ahol a környezetminőségi határértékeket teljesíteni kell)

c) *jelentés:* A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 3 évente, a felügyelőség mérésein, illetve a kibocsátói önellenőrzéseken alapuló adatokat szolgáltat az Európai Bizottság részére (a kibocsátási pontok és azok elhelyezkedése, a hatásterület, melyre a környezetminőségi határérték vonatkozik, a mintavételi helyek, a mintavételek gyakorisága és időpontja, a mintavételi és mérési módszerek, a mérési eredmények).

(3) Szabályok:

A) Határértékek

- *környezetminőségi határértékek meghatározása* (40/2006. (X. 6.) KvVM rendelet I. melléklet) Az elsőbbségi anyagnak minősített szennyezőanyagokra a felszíni víztestekre vonatkozó környezetminőségi határértékeket (EQS értékeket) közösségi szinten határozzák meg, ezt Magyarország is tudomásul vette és alkalmazta a vizek kémiai állapotának jellemzésekor. (Továbbiakban az új EU Irányelvben meghatározott környezetminőségi határértékek jogharmonizációja szükséges.) Ezen túlmenően, az „Egyezmény a Duna védelmére és fenntartható használatára irányuló együttműködésről (Szófiai Konvenció)” keretében a dunai országok megállapodtak, hogy a Duna-medencében a VKI elsőbbségi anyagokon kívül releváns veszélyes anyag a króm, cink, arzén, réz és a cianid. Ezekre a szennyezőanyagokra a felszíni vizekben a Duna Védelmi Nemzetközi Bizottság (ICPDR) által meghatározott felszíni vízminősítési határértékei mértékadóak.
- *kibocsátási határértékrendszer:* A hazai szabályozás a technológiai, a területi és az egyedi kibocsátási határértékekre alapul (ahol a technológiai határértékek az adott időszak lehetséges legjobb technológia (BAT) és környezeti gyakorlat elvárásait tükrözik)
- *a II. listában szereplő anyagokra országos szennyezés-csökkentő program készítése:* Elkészült a hazai program, amely a fémek és egyéb hagyományos szennyezők emisszió-csökkentését irányozza elő.

(4) Engedélyezési eljárások: Irányelvben meghatározott engedélyezési szabályokat a 220/2004. (VII.21.) Kormány rendelet tartalmazza. Az engedélyezés során a kibocsátásra és a szennyvizek befogadóba való vezetésének szabályozására kombinált megközelítésen alapuló, külön jogszabályok szerinti határértékrendszereket alkalmazó szabályozási módszert kell alkalmazni. Az engedély nem adható ki, ha a kibocsátó az előírt kibocsátási határértéket nem tudja teljesíteni. Az I. listájába tartozó anyagot kibocsátóknak az engedély határozott időtartamra, legfeljebb 4 évre adható.

(5) Ellenőrzés: Önellenőrzésre köteles az a kibocsátó I. lista szerinti veszélyes anyagot, vagy elsőbbségi veszélyes anyagot bocsát ki vagy használ (önellenőrzési terv alapján). Az

önellenőrzés megfelelőségét a felügyelőség és a szolgáltató helyszíni ellenőrzéssel ellenőrzi.

(6) Monitoring: az elsőbbségi anyagok koncentrációjának hosszú távú tendenciaelemzésének megvalósítása, rendszerint, de legalább három évente a monitoringot el kell végezni.

Alapintézkedés költsége: n.a. (az engedélyesnek az engedélyben foglalt előírások betartásához szükséges költségei: szennyezés-csökkentési, víztakarékossági, technológiai beavatkozások költsége)

Megfelelőség értékelése:

Az elsőbbségi anyagokra közel teljes komponenskörű állapotfelmérés 2006-ban indult, azonban a VKI követelmények szerint értékelhető statisztikai eredményesorozat mindössze 40 víztestre áll rendelkezésre (az évi átlag alapján végzett minősítéshez 12 mérés szükséges). Az adatok értékelését nehezíti, hogy egyes komponensek (pl. a higany) esetében az alkalmazott analitikai módszerek nem teszik lehetővé az EQS tartományában való pontos mérést. A kevés adat és az analitikai bizonytalanságok miatt a felszíni vizek kémiai állapotáról alkotott képünk egyelőre nagyon bizonytalan. Az ismert terhelések és a befogadókban tapasztalt határértéket meghaladó koncentrációk közötti ok-okozati kapcsolatok pedig az esetek többségében nem tárhatók fel.

Problémát jelent, hogy a rendelet sok iparág és sok veszélyes szerves anyag esetén csoportparaméterekkel szabályozza a kibocsátást, ezért csak részben alkalmas a veszélyes anyagok kibocsátásának regulációjára.

Az új, környezetminőségi határértékeket szabályozó EU Irányelv átvétele szükséges, amely kiterjed a környezetminőségi határértékekre, a monitoring felállítására és nyilvántartásokhoz szükséges önellenőrzés szabályainak módosítására.

1.4 Kockázatcsökkentést szolgáló irányelvek

1. Veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek megelőzéséről (SEVESO Irányelv)

EU irányelv: A Tanács 96/82/EK irányelve (1996. december 9.) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyeinek ellenőrzéséről

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés a) pont

Alapintézkedés típus: (1) Kijelölés, nyilvántartás
(3) Szabályok
(5) Ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 18/2006. (I. 26.) Korm. rendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
- 90/2007. (IV.26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás:

A vonatkozó jogszabály kijelöli, azon felső és alsó küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket, amelyeknek belső védelmi tervet kell készíteniük. 2008-ban Magyarországon 83 alsó és 62 felső küszöbértékű veszélyes ipari üzem tartottak nyilván.

(3) Szabályok:

A felső küszöbértékű veszélyes ipari üzem üzemeltetőjének meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő *biztonsági jelentést*; az alsó küszöbértékű veszélyes ipari üzem üzemeltetőjének meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő *biztonsági elemzést* kell készítenie, melyek a veszélyhelyzetek elhárítását leíró *belső védelmi tervekhez* szolgálnak alapul. Az üzemeltető a belső védelmi terv felülvizsgálatát legalább háromévenként, továbbá a biztonsági jelentés, illetve a biztonsági elemzés soron kívüli felülvizsgálata esetén elvégzi.

Ezt követően készülnek a települések *külső védelmi tervei*, a *lakossági tájékoztatók*. A *településrendezési tervezés* során figyelembe kell venni azokat az intézkedéseket, melyek tartalmazzák mind az új, mind a régi veszélyes üzemekre vonatkozó biztonsági intézkedéseket.

A katasztrófavédelmi törvény rendelkezik a *Katasztrófavédelmi Országos Információs Rendszer* kiépítéséről is. E rendszer az egész ország területét lefedő informatikai hálózatot jelent, amely magában foglalja valamennyi katasztrófavédelemben érintett szervezetet.

(5) Ellenőrzés:

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése és az ellenük való védekezés engedélyezési, illetve felügyeleti tevékenységét hatóságként az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, szakhatóságként a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal látja el.

A hatóság és a szakhatóság - előre meghatározott terv szerint - a felső küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket legalább évente, az alsó küszöbértékű veszélyes ipari üzemeket legalább kétfévente ellenőrzi.

Amennyiben a veszélyes tevékenység által jelentett kockázat szintje meghaladja a jogszabályban meghatározott elfogadható szintet, vagy az üzemeltető által tervezett intézkedések nem elégségesek, akkor a hatóság az üzemeltetőt kiegészítő intézkedések megtételére kötelezheti, a korlátozhatja vagy megszüntetheti a veszélyes tevékenységet.

Az alapintézkedés költsége: n.a. (a veszélyes ipari üzemeknek az előírások betartásához szükséges költségei: szennyezés-csökkentési, technológiai, adminisztratív költsége)

Megfelelőség értékelése: Megfelelő.

2. Az árvíz által okozott kockázatok kezeléséről (Árvíz Irányelv)

EU irányelv: Az Európai Parlament és a Tanács 2007/60/EK Irányelve (2007. október 23.) az árvíz kockázatok értékeléséről és kezeléséről

VKI hivatkozás:

Alapintézkedés típus: -

- Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):*
- 1995. évi LVII. Törvény a vízgazdálkodásról (ahogyan a 2008. évi XCI. Törvény módosította)
  - 21/2006. (I. 31.) Korm. rendelet a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról

*Alapintézkedések rövid összefoglalása***(3) Szabályok:**

(a) *árvízi kockázatkezelési terv*: Az árvízi kockázatkezelési terv a különböző feltételeket összehangolva állapítja meg a szükséges biztonsági szintet és a betartását garantáló megoldásokat.

(b) *nagyvízi medrek használata, hasznosítása* (további alapintézkedés): A folyók nagyvízi medrének használatára és hasznosítására vonatkozó általános szabályokat a vonatkozó rendelet tartalmazza. A Vgtv. Alapján továbbá nagyvízi-meder kezelési tervet kell készíteni, amely a nagyvízi mederben tevékenységet folytatókra kötelező. A kezelési terv készítésére, tartalmára, jóváhagyására vonatkozó szabályokat a miniszternek rendeletben kell megállapítania.

Az alapintézkedés   árvízi kockázatkezelési tervek készítése:

költsége: 6 Mrd Ft (100 % KA hozzájárulás)

Megfelelőség értékelése:

A VGT meghatározza a kockázati tervek elkészítése során figyelembe veendő, esetenként kompromisszumok révén kialakított követelményeket (amelyek hozzájárulnak a folyó és árterülete ökológiai állapotának javításhoz). A további kiegészítő intézkedések kiterjednek a szabályozott, töltésezett vízfolyások ökológiai állapotának javítására, valamint a nagyvízi mederre vonatkozó tápanyag-használatra.

2 További alapintézkedések

„b” A költségmegtérülés elvének érvényesülése

- VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés b) pont
- Alapintézkedés típusa: (6) „szennyező fizet” elv érvényesítése
- Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):
- 1990. évi LXXXVII. törvény az árak megállapításáról
  - éves költségvetési törvények a lakossági víz- és csatornaszolgáltatás támogatásáról
  - 2003. évi LXXXIX. Törvény a környezetterhelési díjról
  - 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
  - 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról
  - 2003. évi CXVI. törvény (14. számú melléklet: Vízkészletjárulék)
  - 43/1999. (XII. 26.) KHVM rendelet a vízkészletjárulék kiszámításáról

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(6) „szennyező fizet” és „használó fizet” elv érvényesítése:

Az árak megállapításáról szóló törvény értelmében az önkormányzati tulajdonú víziközművek esetében a tulajdonos települési önkormányzat képviselőtestülete, állami tulajdonlás esetén pedig a mindenkor „vízügyi miniszter” – a pénzügyminiszterrel egyetértésben – az ármegállapító. E szerint "A legmagasabb árat ... úgy kell megállapítani, hogy a hatékonyan működő vállalkozó ráfordításaira és a működéséhez szükséges nyereségre fedezetet biztosítson ..." A VKI alapján a jövőben az árhatóságnak a pénzügyi költség-megtérülés elvét is érvényesíteni kell.

A mezőgazdasági vízszolgáltatás szabad díjmegállapítási körbe tartozik.

Állami (és EU) támogatások segítik a víziközművek és a mezőgazdasági vízhasznosítás fejlesztését.

Az állam támogatási rendszert működtet a lakossági víz- és csatornaszolgáltatás területén a kiemelkedően magas költségek lakossági fogyasztókra való hatásának kiegyenlítése érdekében. A szabályozás során minden évben megállapítják azt a fajlagos ráfordításra vonatkozó küszöb értéket, amely felett támogatást kaphatnak az önkormányzatok a lakossági fogyasztók után.

Magyarországon két olyan eszköz is működik, amelyek VKI céljainak elérését, a szennyező fizet elv alkalmazását jelentik. Ezek a környezetterhelési díj és a szennyvízbírság (csatornabírság). A törvény rendelkezik víz-, talaj-, levegőterhelési díjról. A VKI alkalmazása szempontjából a vízterhelési, illetve a talajterhelési díj figyelembevétele indokolt, mivel ezek a felszíni, illetve a felszín alatti vizek védelmét hivatottak ösztönözni.

2002 óta a szabályozás a jogérvényesítés hatékony rendszerét alakítja ki a vízszennyezési bírság és egyéb jogkövetkezmények segítségével, ezzel biztosítva, hogy a követelmények ténylegesen is teljesüljenek.

A vízkivételt, vízhasználatot érintő, a vízkészlet-költségeket részben megjelenítő gazdasági eszköz a vízkészlet-járulék, amely mértéke a használattól és a víztípustól függ.

Az alapintézkedés költsége: (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

Részlegesen megfelelő.

Az elmúlt évtizedekben a víziközmű szolgáltatások díja nem fedezte, a meglévő közművagyon megújítását, pótlását szolgáló beruházásokat és egyéb gazdálkodási, szervezeti problémák is jelentkeztek.

Ezért szükséges olyan szabályozás (víziközmű törvény) megalkotása, amely a kialakítandó felügyeleti és árképzési rendszer által várhatóan kikényszeríti a szükséges szervezeti átalakulásokat, a hatékonyságjavulást, és megakadályozza a forráskivonást és keresztfinanszírozást, megteremti a stabil színvonalas gazdálkodás pénzügyi alapjait a költségmegtérülés lehetőségét. Az árakban érvényesíteni kell legalább az amortizációs költségeket, illetve a pótláshoz szükséges fedezetet, biztosítani kell a szolgáltatás pénzügyi fenntarthatóságát. Törekedni kell a fogyasztók közötti indokolatlan megkülönböztetések megszüntetésére. Ugyanakkor a szociálisan rászorulóknak számára megfelelő kompenzációs lehetőségeket kell kialakítani.

A mezőgazdasági vízszolgáltatás (állami, társulati) pénzügyi fenntarthatóságának javítására szolgáló intézkedések, díjképzési rendszer kialakítása is szükséges a jövedelemtermelő képesség függvényében.

A környezeti költségek – vízterhelési díj, talajterhelési díj, szennyvízbírság, csatornabírság – már bevezetett fajtáit megtartva, azok módosítása javasolt, ösztönző szintű bírság mértékek, díjmértékek, vízterhelési díj visszaigénylés, kiterjesztés átgondolása.

A VKJ továbbfejlesztésének fő irányai a leginkább kihasznált készletek esetén a felhasználás lehetőségének megőrzése és a hatékony felhasználás biztosítása (termál és gyógyvizek); a kihasználatlan kapacitásokat mutató, de növekvő igénybevételű készletek esetén az ésszerű használat érvényesítése (réteg, karszt és partiszűrűsű vízbázisok); a kihasználatlan készletek esetén (felszíni) a gazdasági érdekeltség hiányából fakadó használat csökkenés közvetett, készlet hatásainak mérséklése.

Az elmúlt években az adatszolgáltatási gyakorlat megváltozása miatt a készletek használatának nyomon követése (számos részterületen) kérdésessé vált. Korrigáló lépések ezért ezen a területen is szükségesek (minimális, de nem nulla díjtételek).

Egyéb (pl. vízienergia, gazdasági célú tározás, duzzasztás, hajózás vízhasználatokra új pénzügyi ösztönzők bevezetésének vizsgálata szükséges (összefüggésben a 2006/4640 számú a Víz Keretirányelvvel kapcsolatos Európai Bizottsági panaszra is).

„c” A vizek hatékony és fenntartható használatát előmozdító intézkedések (beleértve az engedélyezési rendszert is)

1. A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés e) pont

Alapintézkedés típus: (3) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): - 314/2005.(XII.25.) Kormányrendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

- 12/1996. (VII.4.) KTM rendelet a környezetvédelmi felülvizsgálatról
- 72/1996.(V.22.) Kormányrendelet - a vízgazdálkodás hatósági jogkör gyakorlásáról, 18/1996.(VI.13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyhez szükséges kérelemről
- 220/2004. (VII.21.) Kormány rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól 25. § (1) bekezdés

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(3) Engedélyezési eljárások:

- a) Előzetes vizsgálat alapján: Határozat a környezetvédelmi hatásvizsgálat készítéséről egyes (jogszabályban meghatározott) tevékenységek végzésére, illetve létesítmények létesítésére és üzemeltetésére vonatkozóan. A vizsgálat alapján: KÖRNYEZETVÉDELMI ENGEDÉLY kiadása
- b) Egyes működő létesítmények, tevékenységek vizekre gyakorolt hatásának feltárására és megismerésére, illetve a követelményeknek való megfelelés ellenőrzésére a környezetvédelmi hatóság KÖRNYEZETVÉDELMI FELÜLVIZSGÁLATOT rendelhet el.
- c) Vizek minősége elleni kártételek esetén, védett területeken való szennyező tevékenység folytatása esetén, engedély nélkül üzemelő engedélyköteles létesítmények esetén a hatóság köteles elrendelni a felülvizsgálatot. A vizsgálat alapján a hatóság: KÖRNYEZETVÉDELMI MŰKÖDÉSI ENGEDÉLYT ad ki.
- d) Vízi munkák elvégzését, vízilétesítmények megépítését, átalakítását, megszüntetését használatbavételét, üzemeltetését a hatóságnak engedélyeznie kell. Vízjogi engedélyben kell előírni a követelményeket a különböző vízhasználatokhoz, vízkivételekhez, a használt vizek elvezetéséhez és a szenny- és használt vizek tisztítására vonatkozó követelményekhez, illetve a befogadóba vezetés szabályozását. A vizsgálat alapján a hatóság: VÍZJOGI ENGEDÉLYT ad ki.
- e) (4) Olyan tevékenységek esetén, melyek sem környezetvédelmi-, környezetvédelmi működési-, sem egységes környezethasználati-, sem vízjogi engedélyre kötelesek, de szennyvizet bocsátanak ki a tevékenység folytatása során és a tevékenység a külön jogszabály szerint technológiai határértékekkel meghatározott, akkor a felügyelőség külön engedélyt ad ki, melyben előírja a kibocsátásra vonatkozó követelményeket

Az alapintézkedés

költsége:

(az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség

értékelése:

A jogi szabályozás megfelelő, az engedélyek felülvizsgálatának rendjét kell igazítani a vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben foglaltakhoz.

2. Tavak, tározók fenntartása, hasznosítása

VKI hivatkozás:

11. cikk (3) bekezdés c) pont

Alapintézkedés típus:

- (3) Szabályok
- (4) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 379/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról

- 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
- Lásd még „A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban

Alapintézkedések
rövid összefoglalása

(3) Szabályok:

A vonatkozó rendelet tartalmaz a tószabályozásra, a vízminőség-védelemre és üzemeltetésre vonatkozó előírásokat.

(4) Engedélyezési eljárások:

A jogszabályban foglaltakat az engedélyezési eljárás során érvényre kell juttatni. (Részletesen lásd „A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban.)

Az alapintézkedés
költsége:

(az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

A hazai, dombvidéki vízfolyások jelentős részén találunk tározókat, melyek folyamatos feliszapolódása, algásodása gondot jelent, és ennek hatása érezhető az alvízi szakaszokon is. E területhez tartozó probléma, hogy a feliszapolódott tározó vízminőség-javítási célú kotrásakor a szerves- és tápanyagban dús, termőföldi hasznosításra alkalmas iszap gyakran nem hasznosul, csak depóniákban helyezik el.

Az állóvizek minőségét tovább ronthatja a halastavi, horgászati hasznosítás: a természetes vizekbe telepített halak fajösszetétele nem tükrözi az ökológiai szemléletet, időszakosan jelentős problémát okoz a halastavak vízleeresztése, mely lökésszerű, szerves- és tápanyagterhelést jelent az alvizekre, a parti sáv növényzetének átalakítása megfelelő horgász helyek kialakítása céljából (víziállás). A halgazdálkodás, a vízminőségvédelem és az ökológia szempontjai nem minden esetben egyeztethetők össze.

A fenti problémák alapján a szabályozás olyan irányú továbbfejlesztése szükséges, amely biztosítja a tavak, tározók ökológiai szempontokat is figyelembe vevő fenntartását, hasznosítását.

3. Belvizekkel való gazdálkodás

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés c) pont

Alapintézkedés típus: (3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai
jogszabály(ok):

- 379/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról
- Lásd még „A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban

Alapintézkedések
rövid összefoglalása

(3) Szabályok:

A vonatkozó rendelet tartalmaz a síkvidéki területek vízrendezésére vonatkozó előírásokat.

(4) Engedélyezési eljárások:

A jogszabályban foglaltakat az engedélyezési eljárás során érvényre kell juttatni. (Részletesen lásd „A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban.)

Az alapintézkedés költsége: (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

Mélyfekvésű síkvidéki területeinken a lokális mélyedésekben rövidebb-hosszabb ideig megmaradó víz a táj fontos eleme, az ehhez kapcsolódó vizes élőhelyekkel együtt. Változásra van szükség, amelyet alátámaszt az éghajlatváltozás hatására várhatóan növekvő gyakoriságú aszályhoz való alkalmazkodás igénye is. A cél ennek részbeni helyreállítása, a belvízkárok elleni gazdaságilag-társadalmilag indokolt mértékű védelem biztosításával. Erre kedvező alkalmat nyújt, hogy a mezőgazdaság átalakulásával csökken a területigény, felszabadulnak a termelés szempontjából kedvezőtlen területek, ugyanakkor az egyes területek érzékenysége jelentősen megnőtt.

A VGT végrehajtása során az emberi igények kielégítését össze kell hangolni az ökológiai igényekkel, ennek jogszabályi feltételeit meg kell teremteni. Fel kell mérni a vízvisszatartásra alkalmas területeket és alkalmazható eljárásokat (vízvisszatartás a talajban megfelelő agrotechnikai eszközökkel, lokális mélyedésekben, mesterséges beszivárogtatás, belvíz bevezetése közepes nagyságú tározókba) és ahol lehetséges a szükséges beruházásokat el kell végezni.

4. Felszín alatti vízhasználat

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés c) pont

Alapintézkedés típus: (3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról (V. fejezet: Gazdálkodás a vízkészletekkel)
- 219/2004. (VII. 21.) Kormány rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 101/2007. XII.23.) KvVM rendelet a felszín alatti vízbe történő beavatkozás és a vízkútfúrás szakmai követelményeiről
- vízkészletjáruléokra vonatkozó szabályok (lásd „A költségmegtérülés elvének érvényesülése” pontban)
- Lásd még „A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(3) Szabályok:

A jogszabály előírja a felszín alatti víztestek jó mennyiségi állapotának biztosítását, és ennek érdekében víztestenkénti és ezeken belüli igénybevételi korlátok meghatározását, amelyeket a VGT-ben kell rögzíteni.

A hazai szabályozás továbbá kiterjed a felszín alatti vizek kitermelésével, visszatáplálásával, dúsításával, továbbá megfigyelésével kapcsolatos vízi létesítményekre (így pl. kutakra, foglalt forrásokra, hévízművekre), valamint vízi munkákra vonatkozó előírásokra.

(4) Engedélyezési eljárások:

A jogszabályban foglaltakat az engedélyezési eljárás során érvényre kell juttatni. (Részletesen lásd „A vizek igénybevételeivel, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban.)

Az alapintézkedés költsége:

(az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

A 2000-es években a felszín alatti víztermelések országosan stabilizálódtak, azonban az ország egyes területein vízszint-süllyedések figyelhetők meg a réteg-, karszt-, talaj- és termálvízszintekben. Általános probléma viszont az engedély nélküli jelentős vízkivétel, nem csupán komoly mennyiségi problémákat okoz, hanem az ellenőrizetlen kútmélységek és a szakszerűtlen kútkiképzés miatt komoly szennyezési veszélyt jelent a közepes mélységű vízadók számára.

További intézkedések szükségesek a felszín alatti vízkészletek fenntartható használatára és felszín alatti vizek mennyiségi állapotát kedvezőtlenül befolyásoló vízhasználatok korlátozására, megszüntetésére és átalakítására: a használatra vonatkozó prioritási sorrend felülvizsgálatára és érvényesítésére, az igénybevételi korlátok megfelelő alkalmazásának biztosítására, a termálvizek hatékony és takarékos használatára és a hatósági ellenőrzésre vonatkozóan. Bizonyos esetekben indokolt lehet alternatív vízkivételi lehetőségek feltárása is. Fokozottabb adatszolgáltatási és hatósági tevékenység szükséges a nem megfelelő kútkiképzések megakadályozására. A határokkal osztott víztestek esetében ösztönözni kell a közös megoldásokat.

„d” Az ivóvízbázisok és az ivóvízkivételekre kijelölt víztestek védelme

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés d) pont

Alapintézkedés típus

- (1) Kijelölés, nyilvántartás
- (2) Program
- (3) Szabályok
- (4) Engedélyezés
- (5) Ellenőrzés, monitoring

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről
- 6/2002. (XI.5.) KvVM az ivóvízkivételre használt vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről
- 10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM rendelet a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről

- 219/2004. (VII.21.) Kormány rendelet a felszín alatti vizek védelméről

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás

Vízbázis-védelmi célból jelenleg 580 üzemelő és 75 távlati vízbázis került kijelölésre. A védelem, felszín alatti vízbázisnál védőidom, védőterület; felszíni vízkivétel esetén védőterület; a kivett víz kezelését, tárolását, elosztását szolgáló vízellátórendszer esetén védőterület, illetve védősáv meghatározását, kijelölését, kialakítását és fenntartását jelenti.

(2) Program:

A készletek megőrzését az 1997-ben indult Ivóvízbázis-védelmi Program szolgálja. A vízbázis-védelem 1. szakasza a diagnosztikai fázis (állapot-értékelés; monitoring rendszer kiépítése; a biztonságba helyezés tervének, üzemeltetési utasítás elkészítése). 2. szakasz: biztonságba helyezés, 3. szakasz: biztonságban tartás (üzemi ellenőrző-figyelmeztető rendszer működtetése). A Víz Keretirányelvben kitűzött általános érvényű határidőket figyelembe véve a Vízbázisvédelmi Program **ütemezése a következő:** 2009. december 22-ig a diagnosztikai fázist le kell zárni. A biztonságba helyezési fázis (intézkedési programok érvénybe léptetése) határideje 2012. december 22.

A Vízbázis-védelmi Program **2008. évi helyzete a következő:** Üzemelő vízbázisok 285 vízbázis diagnosztikai programja fejeződött be, 43 vízbázis beruházása folyamatban van. A befejezett és folyamatban lévő beruházások mintegy 2,5 millió m³/nap védendő kapacitást jelentenek. A távlati vízbázisoknál 55 vízbázis beruházása zárult le, és további 3 van folyamatban. A befejezett és folyamatban lévő diagnosztikai vizsgálatok mintegy 1,7 millió m³/nap védendő kapacitást jelentenek.

(3) Szabályok

- ivóvízbázisnak kijelölt felszíni vizekre, valamint a felszín alatti vizekre vonatkozó szennyezettségi határértékek
- A védőidommal, a védőterülettel, a védősávval érintett ingatlanok használata és a védelem érdekében szükséges használati korlátozások

(4) Engedélyezés:

Felügyelőség által kiadott védőterületet megállapító határozat. A legutolsó felmérések (2008. január) szerint védőövezetekre vonatkozó határozatok száma összesen 72 db.

(5) Ellenőrzés, monitoring:

A kijelölt és kialakított védőidomra, védőterületre, védősávra az e rendeletben és a hatósági határozatban előírt rendelkezések, kötelezettségek, valamint a használati korlátozások érvényesülését a felügyelőség, az eljárásba bevont szakhatóságok, továbbá a vízmű üzemeltetői (engedélyes) rendszeresen ellenőrzik.

Az alapintézkedés
költsége: 5,6 Mrd Ft (KEOP forrás)

Megfelelőség értékelése:

A program végrehajtásának új lendületet adhatnak az Új Magyarország Fejlesztési Terv Környezet és Energia Operatív Programja (KEOP). A diagnosztikai fázis várhatóan befejeződik, de a direkt formában vízbázisvédelemre rendelkezésre álló keretösszeg nem elegendő az összes hátralévő vízbázis biztonságba helyezésére (amely az állami, önkormányzati és szolgáltatói feladatok finanszírozását szolgálja). A diagnosztikai vizsgálatok alapján kiadott, védőövezetekre

vonatkozó határozatok száma viszont alacsony a legutolsó felmérések (2008. január) szerint.

A határozatok hiányának sok esetben az az oka, hogy a vízbázisok védelmét jelenleg szabályozó védőterületi rendelet sok esetben túl szigorú előírásokat tartalmaz (pl. kisajátítási kötelezettség, mezőgazdaságra vonatkozó egyes követelmények, létesítményekre vonatkozó tilalmak a megfelelő műszaki védelem biztosítása helyett). Jelentős az önkormányzatok ellenérdekeltsége, korlátozottak a források, nem méltányosak a költségviselésre vonatkozó szabályok, az eljárásrend is meglehetősen bonyolult. Nincs határidő, nincsenek megfelelő szankciók. Szükséges a vízbázisvédelemre vonatkozó szabályozás továbbfejlesztése, amely figyelembe veszi az 1997 óta bekövetkezett kapcsolódó szabályozásokat, kellően rugalmas és az elfogadott követelmények betartása megvalósítható. Rendezni kell a használó/szennyező fizet elv alapján a költségviselési szabályokat. A vízbázisvédelem költségeit a vízdíjakban érvényesíteni kell. Biztosítani kell 2015-ig azt, hogy az üzemelő és a távlati vízbázisok biztonságba helyezése megtörténjen a diagnosztikai fázisban készült biztonságba helyezési terv alapján, az ivóvízbázisok védőövezeteire kiadott jogerős hatósági határozatban előírt intézkedések megvalósításával.

„e” Vízfolyásokból történő vízkivételek, vízbevezetések, tározás

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés c) pont

Alapintézkedés típus: (3) Szabályok
(4) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): - 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról (V. fejezet: Gazdálkodás a vízkészletekkel)
- vízkészletjáruléokra vonatkozó szabályok (lásd „[A költségmegtérülés elvének érvényesülése](#)” pontban)

Alapintézkedések rövid összefoglalása **(3) Szabályok:**
A vízfolyásokban lefolyó vízmennyiség szempontjából a kis-, a közép- és a nagyvízi állapotokat egyaránt befolyásolják az emberi hatások: vízkivételek, vízbevezetések és elterelések. Ezek megváltoztathatják a felszíni víztestek természetes vízjárását, lefolyási viszonyait, olyan mértékben, hogy az már akadályozza az ökoszisztéma működését és a jó ökológiai állapot elérését. A vízgazdálkodási törvény rögzíti az alapelveket (vízigények kielégítésének sorrendjét), de hiányzik a kormány- vagy miniszteri rendelet szerinti részletezés.

(4) Engedélyezési eljárások:

A jogszabályban foglaltakat az engedélyezési eljárás során érvényre kell juttatni. (Részletesen lásd „[A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek](#)” pontban.)

Az alapintézkedés költsége: (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

Vízfolyásokból történő vízkivételek, vízbevezetések, tározás kapcsán az alábbi problémák jelentkeznek:

- a völgyzárógátas tározók, céljukból és üzemeltetésükből adódóan gyakran teljes egészében visszatartják a tápláló vízfolyáson érkező vizeket, így nem jut megfelelő mennyiségű víz az alatta lévő vízfolyás-szakasz számára. Egyes tározókban, halastavakban fellépő vízminőség romlás (pl. eutrofizáció) kockázatosá teheti az alvízi szakaszon a jó állapot fenntartását
- vízkivételek nem ugyanabba a vízfolyásba, vízgyűjtőbe bocsátják vissza a használt vizet, mint amelyből kivették
- Kevés víz (kiszáradt vagy száraz időszakban) a síkvidéki kisebb természetes vízfolyásokon, a vízfolyások ökológiailag szükséges minimum hozamának terhére történő vízkivételek kritikus kiszáradt időszakban
- a vízpótlásra használt vízfolyások (pl. szigetközi mentett oldali mellékágak) esetén a kis- és középvízi viszonyok jelentősen eltérhetnek a vízfolyásra eredetileg jellemző értékektől

További kiegészítő intézkedések szükségesek a vízkivételek sorrendjének és mennyiségének (mederben hagyandó vízhozam és a mederképző vízhozam), a vízkivételek közötti vízmegosztás szabályainak megalkotására, a vízbevezetésekre, a tározók, duzzasztók ökológiai szempontú üzemeltetésének meghatározására.

„f” Felszín alatti vizek mesterséges utánpótlása, dúsítása

VKI hivatkozás:	11. cikk (3) bekezdés f) pont
Alapintézkedés típusa:	(2) Szabályok (3) Engedélyezési eljárások
Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):	- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről - A vizek igénybevételével, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek pontban meghatározott jogszabályok
Alapintézkedések rövid összefoglalása	(2) Szabályok: engedélyezhető utánpótlás és dúsítás esetei, figyelembe véve a szennyező anyagok bevezetésére vonatkozó szabályokat (3) Engedélyezési eljárások: A felszín alatti vizek dúsítása (azaz a víz közvetlen vagy közvetett bevezetése a felszín alatti vízbe a kitermelhető felszín alatti víz mennyiségének szennyezés nélküli növelése érdekében) engedélyköteles tevékenység. (Használt vizek visszavezetésére, szennyvizek bevezetésére vonatkozó szabályokat lásd „(j) Szennyezőanyagok felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetésének tiltása és engedélyezése” pontban.)
Az alapintézkedés költsége:	(az állam intézményi, adminisztrációs költségei) + engedélyes költségei az előírások betartásához (amelyhez EU támogatásokat igénybe vehetnek)
Megfelelőség értékelése:	A hazai szabályozás megfelelő, annak alapján műszaki beavatkozások megvalósítása (károsodott ökoszisztémák állapotának javítása vízpótlással) szükséges. A vízpótlás során igazolni kell, hogy az emberi tevékenység korlátozása vagy megszüntetése nélkül csak így elérhető el a jó mennyiségi állapot és az aránytalanul nem költséges. A vízpótlás általános szabálya, hogy annak lehetőleg illeszkednie kell az eredeti

vízáramlási rendszerhez, azaz a vízpótlást általában a beszivárgási területeken kell biztosítani.

„g” Pontszerű szennyezőforrások vízbejutásának megelőzése, szabályozása

1. Használt- és szennyvizek

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés g) pont

Alapintézkedés típusa: (2) Szabályok
(3) Engedélyezési eljárások
(4) Hatósági ellenőrzés

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 220/2004 (VII.21.) Kormányrendelet a felszíni vizek védelméről
- 28/2004 (XII.25) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 27/2005. (XII.6) KvVM rendelet a használt és szennyvizek méréséről, ellenőrzéséről

Alapintézkedések rövid összefoglalása: Lásd a „[Települési szennyvízelhelyezés](#)” pontban leírtakat.

Az alapintézkedés költsége: (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)

Megfelelőség értékelése:

A vízszennyező anyagok esetében bírságrendszer és egyéb jogkövetkezmények segítségével elérhető a határértékek betartása. Ugyanakkor a VKI követelmények teljesítésére Egyes szennyvízkibocsátóknál (beleértve a kommunális szennyvíztisztító telepeket is) a 28/2004 KvVM (XII.25.) rendeletnek a 220/2004 (VI.21.) Korm. rendelet szerint alkalmazott kibocsátási (technológiai és területi) határértékei helyett a környezeti célkitűzés eléréséhez igazodó egyedi kibocsátási határértékek előírására lesz szükség. Az egyedi határértékeket a befogadó terhelhetőségének vizsgálata (környezetminőségi határértékek) alapján kell meghatározni.

2. Hulladékgyűjtés

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés g) pont

EU Irányelv: 2006/12/EK irányelv a hulladékról
1999/31/EK irányelv a hulladéklerakásról

Alapintézkedés típusa:

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 2000. évi XLIII. törvény a hulladékgyűjtéséről
- 20/2006. (IV.5.) KvVM rendelet a hulladéklerakással, valamint a hulladéklerakóval kapcsolatos egyes szabályokról és feltételekről
- 5/2002. (X. 29.) KvVM rendelet a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(2) Program: Magyarországon a hulladékgazdálkodás feladatait az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (OHT) foglalja össze, a statisztikai tervezési régiókra vonatkozó területi hulladékgazdálkodási terveket, a települési hulladékokra helyi hulladékgazdálkodási terveket, a jelentősebb hulladéktermelő vállalkozásoknak pedig egyedi hulladékgazdálkodási tervet kell készíteniük. Jelenleg a második OHT előkészítése folyik.

(3) Engedélyezési eljárások: 2009. július 16. után nem működhet olyan hulladéklerakó, amely nem rendelkezik az irányelv követelményeit ki nem elégítő műszaki védelemmel.

Az alapintézkedés költsége:

~ 100 Mrd Ft (KEOP forrásból megvalósuló)

Megfelelőség értékelése:

Az elmúlt években a kommunális hulladéklerakók vonatkozásában sikerült áttörést elérni. Az elszállított hulladék teljes egészében rendezett lerakókba került, az adatok alapján képező hulladéklerakók mindegyike rendelkezett engedéllyel. Az ISPA és Kohéziós Alap támogatások segítségével új, a jogszabályokat minden tekintetben kielégítő, műszaki védelemmel ellátott települési szilárd hulladék lerakók épültek az elmúlt évek folyamán. 2008-ban csak 141 db lerakó működik az országban, ebből 73 korszerű. 68 lerakót 2009. július 15-ig be kell zárni.

További potenciális veszélyt jelentenek Magyarországon a nem megfelelő módon lezárt lerakók. Folyamatban van továbbá mintegy 350 lerakó rekultivációja, de még mintegy 2232 db lerakót kell rekultiválni. A szabályozás megfelelő, azonban nagy költségigényű és hosszú távú feladat az összes elavult hulladéklerakó rekultivációja, ezért kiegészítő intézkedésként elsősorban azokat a lezárt lerakókat kell rekultiválni, amelyek kockázatosá teszik a víztestekre vonatkozó környezeti célkitűzések elérését.

„h” Nem-pontszerű szennyezőforrások vízbejutásának megelőzése, szabályozása

1. Általános intézkedések

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés h) pont

Alapintézkedés típus: (2) Szabályok

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 220/2004 (VII.21.) Kormány rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól 4. §
- 219/2004. (VII.21.) Kormány rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 28/2004. (XII.25.) KvVM rendelet a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól
- 10/2000. (VI.2.) KöM-EüM-FVM-KHVM rendelet a felszín alatti víz és a földtani közeg minőségi védelméhez szükséges határértékekről
- 314/2005. (XII.25.) Kormány rendelet a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról

Alapintézkedések rövid összefoglalása:

(2) Szabályok: Egyes diffúz szennyezőforrások esetében (nitrát, növényvédőszer, szennyvíziszap) az EU Irányelveknek megfelelően részletszabályok kerültek meghatározásra, amelyek többsége a kombinált módszer alapján mind határértékre, mind a legjobb gyakorlatokra/technikákra vonatkozóan tartalmaznak részletszabályokat.

Egyéb nem pontszerű szennyezések esetében (szikkasztott (beleértve a nyárfás és gyökérszúrás szikkasztást is) szennyvizek, belterületi lefolyás, utakról lefolyó vizek stb.) terhelhetőségre vonatkozó határértékek jelentik a hatósági gyakorlat alapját:

- Felszíni vízbe vezetés esetén a felszíni vizek terhelhetőségét szabályozó 28/2004. KvVM rendelet szerinti határértékeket alkalmazzák,
- Talajba vezetéskor a felszín alatti vizek védelméről rendelkező 10/2000. KöM-EÜM-FVM-KHVM rendelet szerinti határértékeket.

Az alapintézkedés (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)
 költsége: + gazdálkodók költségei az előírások betartásához (amelyhez EU támogatásokat igénybe vehetnek)

Megfelelőség értékelése:

A településen folytatott *állattartás és növénytermesztés, az illegális hulladékelhelyezés* (hivatalos elnevezése szerint „elhagyott” hulladék), valamint a közutak szennyezettsége miatt a *csapadék és a lefolyó víz* szennyeződik. Utóbbi a csapadékelvezető rendszereken keresztül a felszíni vizekbe vagy a talajvízbe szivárog. A szakszerűtlen szikkasztás vagy az elöregedett csatornákból kiszivárgó szennyvíz mellett ezek a hatások is okai a települések alatti talajvizek általános szennyezettségének. További - szinte mindenhol jellemző - talajvíz szennyezők a temetők és a régebben, például mélyterületek feltöltésére lerakott hulladékok. A vízszennyezés hatása leghamarabb a magas talajvízállású területeken jelentkezik. Azokon a településeken, ahol nem épült ki külön csapadékelvezető rendszer, sok esetben gondot jelent, hogy a szennyvízgyűjtő hálózatba jelentős mennyiségű esővíz kerül, amely a tisztító-telepek számára fokozott terhelést jelent. Zivatarok idején a csapadékvízzel kevert szennyvíz tisztítatlanul ömlik a befogadóba és ott pontszerű szennyezéseket okozhat. Fokozza a problémát a csapadékvíz illegálisan történő szennyvízcsatornába vezetése. A legveszélyeztetettebb területek ilyen szempontból a nagy lefolyású hegyvidéki települések (különösen karsztos területeken).

Magyarországon a határérték jellegű szabályok rendelkezésre állnak a szennyezések megelőzésére. Azonban bizonyos esetekben hiányzik a jó gyakorlatok előírását tartalmazó jogszabály (kombinált módszer) a terhelések megelőzése érdekében. E gyakorlatok kidolgozása szükséges, mert a „jó ökológiai” állapot nem érhető el a meglévő szabályokkal.

2. Szakterületi intézkedések

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés g) pont

Alapintézkedés

Lásd

- „[Mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelem](#)”
- „[Szennyvíziszap elhelyezés](#)”
- „[Növényvédőszerrel szembeni védelem](#)” pontokban.

„i” A víztestek hidromorfológiai viszonyainak a kívánt ökológiai állapottal való összhangjának biztosítása

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés c) pont

Alapintézkedés típusa: (2) Szabályok
(3) Engedélyezési eljárások

Kapcsolódó hazai jogszabály(ok):

- 379/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról
- 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról

Alapintézkedések rövid összefoglalása

(3) Szabályok:

A rendelet hatálya kiterjed

- a) a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló munkák, művek és létesítmények műszaki tervezésére, rendeltetésszerű és biztonságos kialakítására, használatára, fenntartására és üzemeltetésére;
- b) a vízgazdálkodási célokat szolgáló technológiai berendezések műszaki tervezésére, kivitelezésére és üzemeltetésére;
- c) a vízgazdálkodási tárgyú, vagy az ilyen létesítményeket is magukban foglaló beruházások döntési eljárására.

(4) Engedélyezési eljárások:

A jogszabályban foglaltakat az engedélyezési eljárás során érvényre kell juttatni. (Részletesen lásd „A vizek igénybevételeivel, használatával és a vízi munkákkal kapcsolatos engedélyek” pontban.)

Az alapintézkedés költsége:

(az állam intézményi, adminisztrációs költségei)
+ engedélyes költségei az előírások betartásához (amelyhez EU támogatásokat igénybe vehetnek)

Megfelelőség értékelése:

A biológiai szempontból fontos morfológiai jellemzőket tekintve (hullámtér szélessége és földhasználati jellemzői, a parti növényzónák épsége, a meder alakja, a kisvízi és a nagyvízi meder kanyargóssága, illetve változatossága, hosszirányú átjárhatósága) a vízfolyások több mint felére érvényes, hogy a jelenlegi állapotok nem felelnek meg annak, amit ökológiai szempontok szerint megfelelőnek tartunk. Ennek megfelelően módosítani kell a hatályos jogszabályokat.

Egyes ökológiai követelményeket már meglévő jogszabályok tartalmazzák, de bizonyos intézkedések esetében szükséges lenne további ökológiai szempontú követelmények érvényesítése az egyes vízgazdálkodási tevékenységekben. Ennek alapján a vízgazdálkodási tevékenységek ökológiai szempontok szerinti felülvizsgálata szükséges.

Alapvetően olyan kiegészítő intézkedések szükségesek, amelyek a szükséges műszaki beruházások megvalósulását szolgálják (állami beruházások, engedélyek felülvizsgálata stb.)

„j” Felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetések tiltása és engedélyezése

1. Szennyezőanyagok

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés j) pont
Kapcsolódó alapintézkedés: Lásd „*Felszín alatti vizek védelme*” pontban.
További alapintézkedés: nincs

„k” Kiemelt (elsőbbségi) anyagok által okozott szennyeződések kiküszöbölése

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés k) pont
Kapcsolódó alapintézkedés: Lásd: „*Veszélyes anyagok*” pontban
További alapintézkedés: nincs

„l” Balesetszerű szennyezések megelőzése és hatásainak csökkentése

VKI hivatkozás: 11. cikk (3) bekezdés l) pont
Kapcsolódó hazai jogszabály(ok): - 90/2007. (IV. 26.) Korm. rendelet a környezetkárosodás megelőzésének és elhárításának rendjéről
Alapintézkedések rövid összefoglalása

(1) Kijelölés, nyilvántartás

(a) *kijelölés*: üzemi terv készítésére kötelezett tevékenységek meghatározása vagy felügyelőség határozata alapján (ha környezetet veszélyeztető technológia indokolja)

(b) *nyilvántartás*: A felügyelőség köteles az üzemi tervekből származó adatokat nyilvántartani.

(3) Szabályok

(a) *üzemi, területi kárelhárítási tervek*: Meghatározott környezetre kockázatot jelentő üzemek üzemi terv készítésére kötelesek (meghatározott tartalommal). Az üzemi tervek alapján a vízügyi igazgatóságok területi kárelhárítási tervet készítenek. Az üzemi és területi terveket a felügyelőség hagyja jóvá.

(b) *A kárelhárítási anyagok és eszközök készenlétben tartása*: A kárelhárításhoz szükséges anyagokat és eszközöket a kárelhárítási tervek alapján kell meghatározni. A területi kárelhárítási tervekben rögzített kárelhárítási anyagok és eszközök készenlétben tartásáról a KÖVIZIG gondoskodik.

(c) *Kárelhárítási gyakorlatok* (észlelés, felderítés, minősítés, műveleti irányítás, készülségi fokozatok elrendelése, megszüntetése): A KÖVIZIG évente köteles megszervezni és lebonyolítani a kárelhárítási gyakorlatokat a beosztott munkatársak részére felkészítés és továbbképzés céljából, melybe az együttműködő szervezeteket is bevonja.

(6) Monitoring, információs rendszer

A környezetbiztonsági, kármegelőzési és kárelhárítási feladatok ellátásához, az ország potenciális veszélyforrásairól a *Környezetbiztonsági Információs Rendszer* szolgáltat információt. A beszámolási időszak alatt jelentősen bővült és korszerűsödött az adatbázis.

A további alapintézkedés költsége: (az állam intézményi, adminisztrációs költségei)
+ engedélyes költségei az előírások betartásához

*Megfelelőség
értékelése:*

A szabályozás megfelelő, a továbbiakban a területi vízminőségi
kárelhárítási tervek kidolgozása szükséges.

*Kapcsolódó
alapintézkedés:*

Lásd:

- „*Veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek megelőzése*” pontban
- „*Árvíz által okozott kockázatok kezelése*” pontban